

Schicht-szappan

Mindenütt kapható! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

Tornaszer

egy a hadsereg, mint iskolák részére készen vagy megrendelés szerint kapható
Lopos Gyula
Tornaszer-készítő
Budapest, III. ker.,
Zsigmond-u. 102.
Arjegyek kívánatra megküldetnek. 10590

A Kalap-király

3, 4, 5 koronás különlegességekben elismert specialista.
Kocsuth Lajos-utca végén, Eskü-út, Klotild-palota.

Legújabb különlegesség!

KRYEROL

Készíti dr. Fred. Süderlund Upsalában.

Az egyedüli, kiváló tanárok és orvosok által kipróbált és ajánlott fog- és szájpótlási szer, minden száj- és fogbetegség ellen, mely egy hírneves svéd orvos, dr. Fred. Süderlund alapos tanulmányai alapján készült és az egészségügyi hivatal által tudományos vizsgálatok alapján elismertett. A Kryerol a fogzsebek gyöngye és minden családban nélkülözhetetlen. Üvege kor. 2.40.

Med. dr. Jean Jankiewicz.

Kapható gyógyszerárakban és minden előkelőbb illatszertárban.
Kochmeister Frigyes utca, Hold-utca, Thallmayer és Seitz, Zrínyi-utca, Török Sándor gyógyszerár, Andrassy-ut 26. Vértessándor, Krisztó-ter, Zelenka J. R. Szervit-ter, Lueff Sándor, Váci-utca 22. Jó Gyula, Erzsébet-kört 52., a magyarországi vidéki városokban minden előkelőbb illatszertárban, drogeriában és díszüzletben kereskedésben. 10683

6 havi próbára!

3 havi hitel! Teljesen ingyen!

Csak 2ft 25 és más reklámra világismert cégem óráinak ajánlására nincsen szükség. Már évek óta küldöm magánnevem teljes megelégedésére valódi amerikai antimagnés

System Roskopf Patent-horgony remontoir-óráimat 99. számú ólomzárral

fekete imit. acél vagy nikkelt tokban, Patent-Email számlappal, 36 óráig jár, pontosan igazítva, 3 évi irásbeli jótállással, szarvasbőr tokban, nikkelt lánc és függővel 2 ft 25 árban, 3 drb 6 ft 80, 6 drb 12 ft 50. Ugyanaz dupla fedéllel 3 ft 50. Ölező System Roskopf-órák ólomár nélkül, mint azok mindenütt kis órák és kereskedők által eladatnak, 1 ft 75. Pénz vissza! vagy becserelés rongtalan állapotban 6 hónapon belül megengedve. Szétküldés utánv. vagy a pénz előleges beklüldése ellenében 10675

KONRÁD JÁNOS első óragyár által, Brűx 1138. sz. (Csehország). 10675
Cs. és kir. felesk. becsüs. Kiténtve a cs. kir. osztrák birodalmi sással, arany és ezüst kiállításai érmekkel és 100,000 elismerő-levéllel a világ minden tájáról. Gazdagon illusztrált arjegyzekek 600-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

KONRÁD JÁNOS első óragyár által, Brűx 1138. sz. (Csehország). 10675
Cs. és kir. felesk. becsüs. Kiténtve a cs. kir. osztrák birodalmi sással, arany és ezüst kiállításai érmekkel és 100,000 elismerő-levéllel a világ minden tájáról. Gazdagon illusztrált arjegyzekek 600-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

KONRÁD JÁNOS első óragyár által, Brűx 1138. sz. (Csehország). 10675
Cs. és kir. felesk. becsüs. Kiténtve a cs. kir. osztrák birodalmi sással, arany és ezüst kiállításai érmekkel és 100,000 elismerő-levéllel a világ minden tájáról. Gazdagon illusztrált arjegyzekek 600-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

KONRÁD JÁNOS első óragyár által, Brűx 1138. sz. (Csehország). 10675
Cs. és kir. felesk. becsüs. Kiténtve a cs. kir. osztrák birodalmi sással, arany és ezüst kiállításai érmekkel és 100,000 elismerő-levéllel a világ minden tájáról. Gazdagon illusztrált arjegyzekek 600-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

KONRÁD JÁNOS első óragyár által, Brűx 1138. sz. (Csehország). 10675
Cs. és kir. felesk. becsüs. Kiténtve a cs. kir. osztrák birodalmi sással, arany és ezüst kiállításai érmekkel és 100,000 elismerő-levéllel a világ minden tájáról. Gazdagon illusztrált arjegyzekek 600-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

KONRÁD JÁNOS első óragyár által, Brűx 1138. sz. (Csehország). 10675
Cs. és kir. felesk. becsüs. Kiténtve a cs. kir. osztrák birodalmi sással, arany és ezüst kiállításai érmekkel és 100,000 elismerő-levéllel a világ minden tájáról. Gazdagon illusztrált arjegyzekek 600-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

KONRÁD JÁNOS első óragyár által, Brűx 1138. sz. (Csehország). 10675
Cs. és kir. felesk. becsüs. Kiténtve a cs. kir. osztrák birodalmi sással, arany és ezüst kiállításai érmekkel és 100,000 elismerő-levéllel a világ minden tájáról. Gazdagon illusztrált arjegyzekek 600-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

KONRÁD JÁNOS első óragyár által, Brűx 1138. sz. (Csehország). 10675
Cs. és kir. felesk. becsüs. Kiténtve a cs. kir. osztrák birodalmi sással, arany és ezüst kiállításai érmekkel és 100,000 elismerő-levéllel a világ minden tájáról. Gazdagon illusztrált arjegyzekek 600-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

KONRÁD JÁNOS első óragyár által, Brűx 1138. sz. (Csehország). 10675
Cs. és kir. felesk. becsüs. Kiténtve a cs. kir. osztrák birodalmi sással, arany és ezüst kiállításai érmekkel és 100,000 elismerő-levéllel a világ minden tájáról. Gazdagon illusztrált arjegyzekek 600-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

SERRAVALLO

China-bora vassal.

Erősítő szer gyengék, vérszegények és lábadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő, vérjavító szer. 10246

2000-nél több orvosi vélemény.

Kitűnő íz.

J. Serravallo — Trieste-Barcola.

Kapható a gyógyszerárakban

1/2 literes üvegekben K 2.40 és

1 literes üvegekben K 4.40.

Kocsi-gyártás.

10582

Budapesti kovács- és kocsigyártóipartestület védnöksége alatt álló

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintókocsit.

Testesség, Kövértestűség.

Hogy nyúlánká legyünk a nélkül, hogy az egészségünknek ártson, használjuk a **Pilules Apollo-t**, mely tengeri növények alapján van előállítva és párisi orvosok által jóváhagyva.

E könnyen behatárolható gyógyszer elhajtja a túlságos embonpoint csatlakoztatlanul és biztosítja rövid idő alatt a kövértestűség gyógyulását mind a két nemnél.

És a tika minden elegáns hölgynek, ki nyúlánk és fiatal alakját megakarja őrizni. Egy üvege ára utasítással együtt K 6.45 bérmentve, utánvéttel K 6.75.

J. Ratié, Pharmicien, 5, Passage Verdau, Paris (9e).
Raktár Berlinben: B. Hadra, gyógyszerész, Spandauerstrasse 77.

Ausztria-Magyarországban: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. 10620

Alapított 1837-ben. SZABÓ LAJOS szücsmester

BUDAPEST,

Koronaherczeg-utca 17.

Ajánlja a n. é. hölgyközönségnek

10676

SEALSKIN,

SKUNKS,

CHINCHILLA,

NYUSZT stb.

gallérok, Collierek és karmantyukban dusan felszerelt raktárát.

30 napi megtekintésre,

Arjegyzekek feltételek szerint, tehát koozkatat nélkül küldöm utánvétellel a „Népbárát harmonikát“ 963. sz. hogy mindenki annak fölülmulhatatlanságáról meggyőződést szerezhesen. Ezen harmonikának nemcsak a billentyűk, de a mely hangok és légszelepek részére is szavatolt eltérhetlen pergőtollai vannak, továbbá 10' billentyű, 2 register, dupla hangolás, 48 hang, 3 sor trombita, malgónai szoban fenyverz, fekete légszelepek, színes szélékkel, nikkeltveret, dupla fúvóval, fémsarokvédővel. Nagysága 31 x 15 cm. Darabja 4 ft. Önképző-iskola minden harmonikához ingyen. Öleőbb és kisebb harmonikák a harmonika-játszás megtanulására, főleg gyermekek részére, 1 ft 80, 2-2.20, 2.40, finomabb harmonikák 4 ft 30, 5-6-7-8- arjegyzekekből választhatóak. Harmonikákra minosonok vámköltségek, mert minden darab csehországi készítmény. Kérem azt figyelembe venni. Nincsen koozkatat! Beeszerelés megengedve vagy a pénz vissza. Szétküldés utánvétellel az „Arjegyzekek hangszor-kívüli ozég által:

Konrad János Brűx 1140. sz. (Csehország).
Nagy és gazdagon illusztrált arjegyzekek 800-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérmentve. 10674

Konrad János Brűx 1140. sz. (Csehország).
Nagy és gazdagon illusztrált arjegyzekek 800-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérmentve. 10674

Konrad János Brűx 1140. sz. (Csehország).
Nagy és gazdagon illusztrált arjegyzekek 800-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérmentve. 10674

Ha őszül a haja

ne használjon mást, mint a

„STELLA“-HAJVIZET,

mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K.

ZOLTAN BELA gyógyszerárban,
Budapest, V/49, Szabadság-ter, Sétány-utca sarkán. 10664

Cs. és kir. kizár. szabadalmazott

világító-kályha-gyár

Krén I.

Székesfehérvár.

A jelenkor legjobb kályhái.

Kívánatra küldök ingyen és bérmentve képes arjegyzekeket.

A nő szépség előidéző, lökületesítésére és fentartására legkiválóbb és legbiztosabb

MARGIT-CREME,

mely vegytiszta, sem higanyt, sem ólomot nem tartalmaz, teljesen ártalmatlan. Ezen világhírű szerkesztés pár nap alatt eltávolítja szemlöt, májfoltot, pattanás, bőrtráka (Mitesser) és minden más bőrbaj. Kisméjta a ráncokat, redőket, himlőfolyéket és az arcot hófehérre, simává és üdévé varázsolja. Ar. ar. tárgy 2 kor., kis tárgy 1 kor.

Margit hűgypor 1 kor. 20 fill., Margit szappan 70 fill., Margit fogpép (Zahn-pasta) 1 kor., Margit aronca 1 korona.
Hamisítványok bíróság üldözöttek.

Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beklüldése után küldi a készítő: **Földes Kelemen gyógyszer. Arad.** Budapesti fiókát: **Török József gyógyszer. Király-utca 12 és Andrassy-út 29. Kapható minden gyógyszerárban.**

Földes Kelemen gyógyszer. Arad. Budapesti fiókát: **Török József gyógyszer. Király-utca 12 és Andrassy-út 29. Kapható minden gyógyszerárban.**

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a

MELANOGENE

fekete és barna színben.

Ezen kitűnő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakált, bajuszt pár perc alatt feketeire vagy barnára lehet festeni. A szín állandó és a természetes szintől meg nem különböztethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem p szkit. Ar. 2 kor. 80 fillér. 10159

Margit hűgypor 1 kor. 20 fill., Margit szappan 70 fill., Margit fogpép (Zahn-pasta) 1 kor., Margit aronca 1 korona.
Hamisítványok bíróság üldözöttek.

Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beklüldése után küldi a készítő: **Földes Kelemen gyógyszer. Arad.** Budapesti fiókát: **Török József gyógyszer. Király-utca 12 és Andrassy-út 29. Kapható minden gyógyszerárban.**

Földes Kelemen gyógyszer. Arad. Budapesti fiókát: **Török József gyógyszer. Király-utca 12 és Andrassy-út 29. Kapható minden gyógyszerárban.**

45. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, NOVEMBER 6.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával együtt) egy évre 24 korona félre ... 12 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egy évre 10 korona félre ... 8 * A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) egy évre 10 korona félre ... 5 * Külföldi előfizetőknek a postailag megfizetett viteldij is csatolandó.

BERCZIK ÁRPÁD.

Az utóbbi működés után most nyugalomba vonul: ez voltaké az irodalomnak fog élni és az eddiginél is nagyobb arányú működést kezd. Örökifjú vigjátékirónk tele van új színmű-tervekkel, új történeti tárgyakkal, új társadalmi kérdésekkel. Csak győzze mind megírni, a mint becsüvgya és munkakedve készíti.

A „Himfy dalai“ nagy sikere alkalmából éppen hat évvel azelőtt e helyen bőven méltattuk Berczik Árpád egész írói működését, kiemelve, hogy a legmunkásabbak egyike volt azok közt, a kik a nemzetes magyar vigjátékokat Kisfaludy Károly óta előbbre vitték. A nemzetes irányban való tovább fejlesztés, ez Berczik Árpád irodalmi hitvallása. A külföldi mintákból csak a formatökélyt, a technikai ügyességet kell ellesni, de a szellem, a lélek, a belső tartalom hamisítatlanul magyar legyen. Tolla és szóval ezt az elvet hirdeti Berczik az újabb nemzedékek is. Abban az irodalmi szövetségben is, mely „Magyar szinpadai szerzők egyesülete“ nevét viseli s melynek Berczik Árpád egyik elnöke, lelkesedéssel harcol az ő nemes irodalmi elveit. Ez egyesület megalakulása első sorban Berczik érdeme s a testületi szellemet főleg az ő rokonszenves egyénisége tartja fenn a tagok közt. Ugy szólv a néhány évtized előtt virágzott „Kávéforrás“-társaságot keltette új életre ez a társaság, melynek tagjai minden hétfőn este az Országos Kaszinó egyik éttermében gyűlnek össze.

Az utóbbi hat év is mind megannyi termékeny esztendő jelent Berczik Árpád drámairói pályáján. Már 1898-ban, midőn írói működését legutóbb ismertettük, nem kevesebb, mint 28 szindarabjáról emlékezhettünk meg. Azóta e tekintélyes sorozat még gazdagodott. A „Kurucok Párisban“ című vigjátékban a mult diosőségébe és szenvedéseibe nyúlt vissza, majd a mai politikai élet fonákáig tette nevéssé a „Miniszterválság“ című társadalmi vigjátékában.

Utána ismét történetünk egyik legérdekesebb korszakába, a Mária Terézia idejébe kalandozik s megírja „A pozsonyi diétán“ című vigjátékot, melyben a híres Grassalkovich herceget viszi a szinpadra. Közben opera-szöveget is ír egy fiatal költő társaságában.

BERCZIK ÁRPÁD HIVATALI DOLGOZÓSZOBÁJÁBAN. Erdélyi fénykép.

BERCEK ÁRPÁD SVÁBHEGYI VILLÁJÁBAN.

Jobbrolja pad szélén Berceik Árpád barátjával, öv. Siklóssy Gyulával.

A sajtóosztály mindenütt az úgynevezett népszerűtlen intézmények közé szokott tartozni. Berceik Árpád rajta volt, hogy a mienket népszerűvé tegye. Kivált a külföldre iparkodott hatni, hogy a nemzetiségi izgatóság által Magyarországról terjesztett rágalmakat lehetőleg megcáfolja. Nehéz és kényes munka ez, mert a külföldi lapok nem mindig veszik föl a beküldött felvilágosításokat. Azoknak, a kiknek az a czélja, hogy a nemzetiségi törekvések érdekében fölingereljék ellenünk az európai közvéleményt, megvannak a maguk összeköttetései a külföldi sajtóban s ezért izgatásaikat nem könnyű dolog ellensúlyozni.

Berceik Árpádnak az volt a feladata, hogy Magyarországról közzéjött állásáról, politikai s egyéb viszonyairól írott jeles művek terjesztése által a higgadt és elfogulatlan közönségre hasson. Különösen a románok agyarkodását s a németek félszékeltetését egész sor az ő utasítására készült német és francia munkával igyekezett ellensúlyozni.

A miniszterelnöki sajtó-osztályról még a hírlapírói körökben is téves fogalmak keringenek. Első sorban az a teendője, hogy a miniszterelnököt mindarról értesítse, a mi a budapesti, vidéki s külföldi hírlapokban Magyarországról megjelenik. A sajtó- és fordító-osztály, melyben az összes nyugati és keleti nyelvekben jártas tisztviselők dolgoznak, a külföldi lapoknak a magyar politikát érdeklő közleményeiből kivonatokat készít a miniszterelnök számára, a ki nem olvashat el naponként néhány száz újságot; azonkívül szemléket készít a Magyarországon megjelenő lapokból a király részére is.

A sajtó-osztálynak szintoly fontos hivatása, hogy a közvetítő szerepét játssza a kormány s a hírlapirodalom között, álhíreket megcáfoljon s felvilágosításokat nyújtson. Régebben Andrassy és Lónyay alatt ez a hivatás igen fontos volt. A miniszterelnökök személyesen nem érintkeztek a szerkesztőkkel s a közvetítés feladata a sajtó-osztály főnökének jutott. Azóta nagyot változott a helyzet. Nemesak szerkesztők, de hírlapírók is szép számmal vannak a parlamentben, kikkel a kormányelnök személyesen érintkezik. Wekerle Sándor és Széll Kálmán alatt általános szokássá vált, hogy minden újság szerkesztője s a bécsi s külföldi lapok levelezői egyenesen a miniszterelnökhöz forduljanak értesülésért. S a politikai körökben is azóta sűrűn fordulnak meg a hírlapírók fölvilágosításokért. Am a vidéki és a külföldi levelezés, hazai és idegen hírlapírókkal való érintkezés sok teendő ró mostanában is a sajtó-osztály főnökére. Ezt a hivatást nagy lelkiismeretességgel teljesítette Berceik Árpád, kinek rokonoszenyes egyénisége, tapintatos közbenjárása nem egy kényes ügyet

igazított el s a ki európai műveltsége, gazdag nyelvismeretei segítségével sok külföldi balvéleményt oszlatott el.

A felvilágosodottság, a lelkes nemzeti érzés buzgó apostola volt mint hivatalnok. Legutóbb mint vezércikkíró különösen a székesfővárosnak még mindig nem eléggé gyorsan haladó magyarosodását tüzte ki czélul. S a mikor egészen az irodalomnak készülni, a szimulánsok ápolása mellett a magyarosodás ügyének akarja szentelni idejét és erejét. *Prém József.*

FECSKE-TRAGÉDIÁK.

Látogatás az Ornithológiai Központban.

A dalos erdőre ráborult a csönd. Fogoly-családok bujdosolnak a tarlón, messziről kelve már, ha az ór-kakas a vadász közeledtét jelzi. A barázdák közt futkos még a pipiske, de közeledik az idő, a mikor az éhség a falu utcájára kergeti. Oda van a meleg napok költészete. Elszállt a vándormadar, csak a hirmondója él még közöttünk, az is készül már a hosszú útra.

A golya kezdte a sort. Ő a legvatosabb valamennyi közt. Már nyár utóján szárnyra kel és sok ezernyi csapatokba verődve, magasan a levegőben vág délkeletnek, téli tanyájára, a Nilus völgyébe és Indiába. Szent István napján híre is alig van már a magyar ég alatt. Egy-egy elmaradt példány mutatkozik csak elvétve, október elején is. Augustus közepén tűnik el az erdőből a kakukmadár. Egyenként, szinte észrevétlenül, hogy még az útonalát se tudja senki. A mostohaságban ezúttal is következetes önmagához: a fiatal kakuk-nemzedéket cserben hagyja, úgy hogy néha csak októberben követ-heti rejtelmes utakon az öregeket. Augustus végén és szeptember elején indul vándorútjára a fűrj, tömegesen kerülve a puska csöve elé. Nyomon követi a sarlós fecske, mely nyaranta hegyvidéki falvaink templomtornyát repkedni körül, aztán búcsúzik a gébics és istenhozadót mond a fecskék nagy családja: legelőbb a parti fecske, aztán, szeptember tizedike körül a házi fecske, utána, husadika táján a füstli fecske. Közben éjszokról a tundrák vidékéről gágogva és rikoltozva száll alá a vetési lúd, október tizedike táján csapatostól vonul a seregély, husadika és harminezadika közt és november elején szárnyra kel a pacsirta és marad sereg-hajtónak a kacska, a szárcsa és a vöcsök. Ezeket már csak a téli fagy kergeti el tőlünk, a mikor elborította a jég az ereket is. Az időjárás szerint, de rendszeren október közepe táján húzódik végig az erdős völgyeken a vadászok öröme: a szalonka.

Szeptember második felének hirtelen időváltása szomorú jelentőségűvé lett az idén a fecske-vándorlás évadjában. Sokat szenvedhetek a mi kis vándoraink is, ámbar az ő katasztrófájukról híradás eddig alig érkezett. Annál több gyászos hír hallatszik róluk a közel szomszédságból, sejtetve, hogy sorsuk a magyar ég alatt sem lehetett sokkal kedvezőbb. Az osztrák Schneeberg táján, Puchberg körül szeptember 27-ikén sok ezernyi fecske lepte el a táviródrótokat és a házak homlokfalait. Az előző napon rendkívül nagy köd esett és a szegény kis állatok dél felé vonuló útjukban irányt tévesztettek s a hideg esőben egészen kimerültek. Sok százan közülök lehullottak a földre és minden ellenkezés nélkül összefogdostatták magukat. Az óriási madártömeg csicsérgése messzire elhallatszott. Délután két óraker, a hogy az eső megszűnt és a köd szerte foszlott, a fecskék, mintegy vezényszóra, odahagyták pihenőjüket, magasan a levegőben többször körülkérgeték a falut, azután tovább folytatták útjukat dél felé. Ehhez hasonló viszontagság érte utól a fecskéknek egy másik nagy csoportját Gloggnitz táján. Itt is ezerszámmal lepte el a házak tetejét, a párkányokat s még a meredek falakba is belekapaszkodtak. A köd és az eső verte ki utjából ezeket is. Még nagyobb volt a veszedelem, melyről egy galicziai jelen-

tés szól. Onnan már szeptember elején utra kelt a fekete vándornép zöme, de egy elmaradt nagy csoportot a 18-iki és 19-iki nagy eső és szinte teljes időjárás Czorkov közsébe vert. Egy urilak tetejét és párkányát lepték el a szegény kis állatok és ott maradtak 19-ikétől 21-ig étlen-szomjan, dideregve. A nyitott ablakon át még a szobákba is bemerészkedtek, de az eléjük szórt esőseget nem fogadták el. Minden istenadta reggel tizen-tizenötöt találtak közülök élettelenül és 22-ikéig elpusztult valamennyi, az utolsó madárkáig.

Az efféle veszedelmek bizony nem állnak példa nélkül az őszi és tavaszi madárvonulások történetében. De a tudomány mégis nem ezek a rendkívüliségek, hanem inkább a madárvonulás rendszeressége érdeklő közelebről. A Magyar Ornithológiai Központ — egyike legkiválóbb tudományos intézményeinknek, mely európai hírből áll — Herman Ottó vezetésével óriási nagy mértékű munkát végzett már ezen a téren. A kincstári erdőhatóságok közreműködésével immár évek sora óta figyeli rendszeresen az őszi és tavaszi madárvonulást, kiváltképpen a füstli fecske és a golya vándorlását. Körülbelül száz helyről érkezik be a központba őszzel és tavasszal a jelentés, a melyeket aztán a központ feldolgoz és közzétesz folyóiratában: az *Aquila*-ban. (Eddig az 1894—1901-iki évek madárvonulása jelent meg tudományos feldolgozásban. Készen áll az 1902-iki és az 1903-iki is, de közzétéve még nincsen.) Tüzetesebb megfigyelés végett 1898 és 1899 tavaszán és 1898 őszén belevonta munkájába a központ az ország néptanítóit is s mindkét évben 5000—5000 adat érkezett be tőlük. A tavasziakat ezek közül már feldolgozta *Gaál Gusztáv*, az ősziakat most dolgozza fel *Pungur Gyula*. Ezt az utóbbi munkálatát a londoni ornithológiai kongresszuson fogják bemutatni, előreláthatólag 1905-ben. Ezek a munkálatok a jobban megfigyelt fajokra nézve jórészt tisztázták már Magyarország madárvonulási viszonyait, a miben nem kis érdeme van *Hegyfői Kabosnak*, *Türkeve plébánosának* is, a ki a madárvonulást a meteorológiai viszonyokkal kapcsolatban figyelte meg és foglalta rendszerbe. A Magyar Ornithológiai Központban egyébként általánosan elismert sikerrel foglalkoznak az egész ó-világ madárvonulási viszonyai. Most folyik a munka a kakukmadárról, a melyre nem kevesebb, mint 50,000 adat áll a központ rendelkezésére.

A ki ezeket olvassa, azt hinné, hogy improduktív munkát végez a tudományos intézetünk. Nagy tévedésben leledzenék. Mert a Központ munkájával állapítja a madár szerepét a természet háztartásában: hasznos-e, vagy káros a mezőgazdaság szempontjából ez, vagy az a madár — s ily módon a gazdasági érdekek foglalatába állítja a maga tudományaszakát. Eddig is már négyezer madár begyének tartalmát vizsgálta meg s eképen állapította meg a madár hasznos, vagy káros voltát. A hasznos madár védelmét aztán előmozdította a törvényhozás segítségével hívásával és gondot fordított rá, hogy annak életfeltételeit megszerezze. Hogy példát említsék: a Központ az, mely rehabilitálni fogja egyik legigazságtalanabbul megítélt madarunkat, a varjút, a melyet a közhit kártékonynak és kipusztítandónak ítél. *Görgey úr*, az intézet egyik tudós tagja, most fejtezte be e madárra vonatkozó vizsgálatait, melyekből kitűnik, hogy a varju a mezőgazdaságra legkárosabb rovarokat és férgek: a cserebogár-álcazt s a drótférget pusztítja nagy sikerrel. Kitűnik ez kétségtelenül gyomortartalmának megvizsgálásából, mely bizonyosságot tesz róla, hogy elenyészően esékly az a kár, melyet a varju őszzel tesz a kukoriczában, ahhoz a haszonhoz képest, a melyet a növényélt legnagyobbnak ellenségeinek felemésztesével tesz a mezőgazdaságnak.

A madárelt ilyen kérdéseivel foglalkozik a tudomány. A madárvonulás katasztrófái tanulsággal alig szolgálnak. Sokkal kevésbé, mint az emberi katasztrófák: mert csak részvétre indítanak, de meg nem akadályozhatók. A tudomány évkönyveiben mindamellett juttott hely ezeknek a katasztrófáknak is. Az 1858-ik év január 23-ikáról fel van jegyezve a szmirnai eset, a midőn a hirtelen támadt hóesés oly zavart támasztott a vándorúton levő madarak közt, hogy szerencsés kezű vadászok csak szá-

lonkát 10,000 darabot ejthettek el azokon a napokon.

A múlt században Debreczenben esett meg az a feljegyzésre méltó esemény, hogy őszi idején a hirtelen támadt hidegben, ezer számmal lepte el a házak tetejét a pacsirta és a fülemüle. Az 1863-iki nagy szárazságban a golyák kidobták fészkeikből fiaikat és elhagyták az országot. A múlt század végén *Türkeven* a takarmányszűke miatt korán elbontották a szénakazlakat. A golyák abban az évben csak bolyongtak és röpködtek a határban, de nem fészkeltek.

A magyarországi madárkatasztrófákról *Buda Ádám* az utolsó érdekes feljegyzés. 1892 április elejének szokatlan melegtől hirtelen nagy hideg váltotta fel nyolczadikán és kilenczedikén s a hunyadmegyei Réán község határát 29 centiméter magas hóréteg borította el. Csak a «Nagyviz» nevezetű réten maradt körülbelül ötven négyzetméternyi terület hómentesen. Közébe érve, Buda egész tömegét pillantotta meg a legkülönbözőbb madaraknak. Közéjük lőtt s ez egyetlen lövése húsz madarat talált el, köztük rigót, pacsirát, barázdabillegetőt, fecskét, juháskát, vörösfarkat, légykapót, hantmadarat, mocsári-szalontát, bibicet, folyó-szalontát. Felrebbent ezenkívül egész sereg mindenféle fajtájú vadkacsa. Látott aztán egy csapat füstifecskét, mely szomorúan, kifáradva, átáza, éhesen, pihenőhelyet nem találva, délfelé fordult, a biztos halál elé. Éjjelre kiderült az idő, de kemény fagy következett. A földet borító hóréteg csak három nap múlva olvadt el. A hótól, fagytól és éhségtől sok madár pusztult el akkor, úgy hogy valóságos madárhíányban volt az ország abban az esztendőben.

Ilyen s ezekhez hasonló madár-katasztrófák emlékét teszük elevenné az idej fecske-tragédiák.

SIRON MADÁRFÉSZEK.

Göröngyös sírjának virág födelére
Ráborult az alkony megtört napsütése.
Éneklő madárkák röpkednek felette,
Halszik fülemüle szomorú éneke.

Mély és fájó érzés visz a temetőbe,
Porladó véreink csendes nyughelyére,
Bánatos lelkeket megnyugtattja gyakran
Egy kis madárfészek, mely a sirhanton van.

Nem marad hát árván, öziretlen földbe,
Éneklő madarak örökönek fölötte.
Hivogattja párját, ha nincs közelbe,
Nehogy elhantalják egy sir üregébe.

Hegedűs Sándorné.

A JÓKAI-CSALÁD SÍRJAI.

Az itt közölt képek a Jókai-család tagjainak sírjait mutatják be. E sírok egy része a komáromi, másik része pedig a budapesti kerepesi-úti temetőben van.

A komáromi sírok feltűntető kép jobboldalán a szélső sír *Jókai Mór édesanyjájé*, e mögött van az *atyjájé*, *Jókai Józsefé*. E mellett balra áll a költő testvérbátyjának, *Jókai Károlynak* sírja, ez előtt pedig a kép előterében ennek nejeé, szül. nemes *Csontos Klárájé*. A sír helyét *Jókai* anyja választotta 1837-ben, mikor férje meghalt. Akkorra helyet váltott a komáromi kálvinista temetőben, hogy velük s mellettük pihenhessenek gyermekeik is, névszerint *Károly* a legidősebb, *Eszter* és *Móricz*.

A költő édesanyja 1856 márczius 15-én halt meg, sógornője, *Jókai Károlyné* 1881 május havában, testvérbátyja *Károly*, 1902 december 19-ikén. Így ők négyen pihennek az anyjuk által óhajtott földben. Az öreg *Jókai-házaspár* állta *Eszter*, *Vadli Ferenczné* Pápnak, férje mellett nyugszik, míg *Móricz* fiuk, a nagy költő frissen hantolt sírja a kerepesi-úti temetőben van. Ifjú *Jókai Mór*, *Jókai Károly* fia s a költő unokaöccse szintén ott pihen. A sors tehát nem úgy rendezte, mint a hogyan anyja

A KASSAI HONVÉDSZOBOR. — Horvay János és Szamovolsky Ödön szoborműve.

kívánta; gyermekei közül csak egy van mellette eltemetve.

ÉRDEKES SÍRIRATOK.

Halottak napjára.

Böles és együgyű, király és pór, hívó és hitetlen, mind gazdagítja elméje adományával a temető költészetét. Az önkénytelen humortól a szenvedélyek pathoszáig, a melázó fájdalomtól a kétségbeesés jajszáig, az emberi érzelmek minden skáláján végig fut tekintetünk a temető barázdái közt járva.

Nyitott könyv a halottak világa, melyből érdemes kiragadni egy-egy lelkünket jobban megkapó sort.

Elmés és találó pl. az 1790 április 17-ikén Philadelphianban, 84 éves korában meghalt Franklin Benjaminszék sírírata:

«Mint egy régi könyvtábla, melyből a lapok ki vannak téve s metszése, sarkai kopottak. De a munka nem véss el, mert meg fog jelenni megint új és szebb kiadásban, javítva és kibővíve a Szerző által.» (Kiszabadult gondolatának szép és emelkedett allegóriája ez a hasonlat, — méltó a nagy tudós nyomdász emlékéhez.

Gyöngéd és költői felfogása a szülői gyász-
nak az eperjesi temetőben egy 1793-ból való régi síron látható ódon faragvány is, mely egy nyitott kalitkából kiröppenő madarat ábrázol
alatta e sorokkal: «*Ich bin frei!*» (Kiszabadultam) s további magyarázatul e pár német versorral:

«Liebe Eltern, gute Nacht
Vater, ich muss sterben.
War das Kindes letztes Wort,
War das mit Himmels Erben.»

(«Kedves jó szüleim, jó éjszakát, atyám, meg kell halnom:» ez volt a gyermek utolsó szava s ez volt mennyei öröksége.)

Még régiebb azonban és rövid szavakban megrendítő tragikumot árul el ugyancsak az eperjesi evangélikus templom egy sírfelirata, mely latin nyelven tornai Tornai Miklós nevű nemes ifjú nyugóhelyét jelzi, a ki 1641 május 18-án «rablók által halálosan megsebesítve» ott temetett el.

Lehóczky, Tertina, Wagner, Horányi néhányat megemlítették az utókornak a régi magyarországi sírfeliratok közül, részben nyomtatásban is megjelent, részben kézirati fellejtésekben. Sok ezek közül igazán művészi felfogásra vallott, a mennyiben a felirat szövegét a kőfaragómester ügyes emblemikus diszitéményei is kiegészítették. Ilyen például a (II.) Pálffy Miklós özvegyének, Fugger Mária-nak Pozsonyban látható, 1646-ból származó síremlékén feltüntetett ábrázolat, mely a Pálffy János és István nevű gyermekeivel együtt eltemetett édesanyját felhők között mutatja, emelt fővel, mindkét kezében szarvas agancsot tartva e latin felirattal: «Velem a csillagokig!» (Mecum ad astra!)

Mennyire jobban szívünkig hatnak ezek az egyszerűen jellemző szavak vagy képes ábrázolatok, mint némely bombasztikus körülírás, mely czifra nagyotmondással leplezi a gondolatok ürességét. A halál végtelen birodalmának egyszerű fenségéhez sokkal inkább illenek ezek, mint az olyan kérkedő igék, mint pl. a Mirandole sírján: «Mirandole János fekszik itt; a többi tudják a Tajo és a Ganges, sőt tán az antipodok is», — vagy pedig az 1786-ban elhalt néhai Döry Ferencz szeptemvirnek Miskolczon szeptemvirvársai által emelt emlékének az a nyakatekert syllogizmus: «Élő vagy halott fekszik

JÓKAINÉ LABORFALVI RÓZA SÍRJA.

JÓKAI MÓR SÍRJA.

IFJ. JÓKAI MÓR SÍRJA.

A JÓKAI-CSALÁD SÍRjai A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN. — Navrátil Dezsőné Hegedűs Rózsika amateur fénykép.

itt? Élő. Ha élő, mért fekszik? Mert meghalt. Ha meghalt, hogyan él? Az épen az erény hatalma, hogy nem ismeri a gyászt, stb.»

De talán minden képzelhető felülmúl ebben a nemből a modernai temetőben Moltza nevű patriczius epitafiuma. Nem kevesebbet mond ez, mint azt, hogy «ha a lelkek közt árverelnének, Moltza Ferenczre licitálnának: az erény, a haza és felesége, ki neki ezt az emléket állította.»

Nem a költői kifejezés epigrammatikus éle, nem a filozófiai felfogás mélysége, de maga a tárgy megdöbbentő valósága teszi érdekessé, mint történelmi dokumentumot a római Via Portón azt a síremlék, mely arról ad hírt, hogy egy bizonyos római urinó ez előtt kétezer évvel, nehogy gyászos özvegységben maradjon hátra, elhalt férjével együtt, mivel húsz évet töltött zavartalan boldogságban, elevenen temette el magát a kriptában. Együtt szolgálának meghagyta, hogy sírjaik fölött minden évben áldozzanak Plutónak s feleségének, Proserpinának, valamint az ő szellemeiknek, sírjaikat rózsákkal díszítsék fel, s a mi megmarad az e cselra hagyományozott pénzösszegeből, azt költsék el vig lakmározással. «Vale Vita!» (Isten veled, élet!) így hangzik a kőbe vésett krónika elegikus befejezése.

Van azonkívül a sírfeliratoknak egy kevésbé hiteles irodalma is, mely inkább a humor sziporkázó ötleteinek szolgál hálás teréül, a nélkül, hogy személyes vonatkozás volna bennök fölfedezhető. Ily értelemben búcsúznak pl. az ügyvédétől e csipős nekrológgal:

Megtért Ábrahám kebelébe,
S a mi megölte — az a béke.

Vagy a fősvénytől:

Meghalt, nagy sohajtva, nyögve utoljára,
Mért? Hogy a koporsó olyan méreg drága.

Az asszonytól:

Ápril harmincz volt az esküvéje napja,
A mikor hűségét esküvel fogadta,
És meg is tartotta mindhalálig szépen,
Meghalt május elsőn ugyanazon évben.

A bölcsnek ezt a síriratot szánják:

Ki az? ne kérdd; a válasz ennyi:
Semmi se voltam s nem vagyok,
Mily botor az, ki tudja, hogy
Semmiből lett s lesz újra semmi,
Valami mégis akar lenni.

Az egész világnak pedig:

Lám, mint egy nagy álarozos bálból,
Ha hazatámolyg mindenik,
Az élet zajos mámorát oly
Békén, csöndesen pihenik.

Lágyabb és meghatóbb akkorddal nem fejezhetnők be ezt a kis legenda-gyűjteményt a fejfák szomorú világából. Talán lesz egykor kéz, mely összegyűjti a halottak emlékének szentelt gondolatok száraz leveleit s odaajándékozza az irodalomnak, az emberi lélek ismeretének érdekes kiegészítésül.

VÉRES DIÁKZAVARGÁSOK PEST VÁROS UTCZÁIN A 18. SZÁZADBAN.

(Folytatás.)

Skublanics útmutatása szerint a szökevények valahol a Vizivárosban, a Gellérthegy táján kellett hogy lappangjanak. Úgy látszik nem is csatlódott, mert a hatóság elég gyorsan kinyomozta hollétüket, s mint Pest város egy hivatalos jelentéséből látjuk, 1772 aug. 22-ikén letartóztatta s megbüntette őket.

Ezzel azonban Skublanicsra nézve még nem ért véget a dolog. Ő relegálva lévén örök időkre Pestről, oda vissza nem térhetett. Talán a hűlen asszony emléke vonzotta, talán a kenyérkereseti gondok űzték, elég az hozzá, mindent elkövetett, hogy Pestre visszatérhessen. Folyamodott ő felségéhez, folyamodásában egyrészt mentetve magát a ráfogott büncselekmények terhe alól, másrészt javulást ígérve s öszinte jó útra térését hivatalos bizonyáglevellel is támogatva, melyeket Szegeden sikerült beszereznie. Elannyira, hogy már-már Pest város magistratusa is hajlandó lett volna visszafogadni az izgága embert, főleg nyomorult, világtalan gyermekeire való tekintettel, de ekkor meg a puskaművesek czéhe remonstrált ez ellen s tiltakozott, hogy a «gonosztevőt» és «sycophantát» vissza engedjék s általa a nemes czéh becsületét kompromittálják. Inkább készek, — mondták, — mindannyian fölkerekedni a városból, semhogy megtűrjék maguk közt.

Hogy, hogy nem, azért négy évi távollét után Skublanics mégis visszakerült Pestre. Ünneplés fogadalmat kellett azonban tennie arról, hogy többé korcsmát nem nyit, teljesen mesteriségének él s erkölcsi kifogás alá eshető dolgot többé nem követ el.

Láttuk fentebb, hogyan tartotta be Pest város atyáinak adott szavát.

A «Két Nyúl»-nál elkövetett dulakodás által okozott károkról fogalmat nyújthat az, hogy a véres kihágás tettesei ellen megindított vizsgálat után vagyoni kártérítésben is marasztalt Szathmáry és Skublanics összesen 333 frt 30 kr szenvedett kár fizetésére köteleztettek. Ezen fölül Skublanics több havi súlyos börtönt is szenvedett bilincsekben, kényszermunkában, míg Szathmáry egyelőre reverzális kibocsátásával menekült a további büntetés elől. A reverzálisban elismerte azt, hogy bár ő nemes ember, de Pest város hatóságának jogában lenne közcsendháborításért ellene is eljárni s öt börtönbe hurcolni, a mitől csak «alázatos kérésére» állt el s egyttal kötelezte magát a kár és költségek fejében ősi birtokait is lekötöni, ha pedig áldozatai időközben meghalának, alávetni magát Pestmegye joghatóságának.

Míndez azonban csak előjátéka volt a később kitört véres utcai zavargásoknak, melyek hosszú időn át tartottak rettegésben Pest város polgárságát, a közbiztonságot fenekestől felforgatták s valóságos hadi lábr állították egymással a város polgári elemét és a törvénytalanul ifjúságot, minek végeredménye az lett,

Jókai Károly (Jókai Mór fivére).

Jókai József (Jókai Mór atyja).

Jókai Károlyné.

Jókai Józsefné (Jókai Mór anyja).

A JÓKAI-CSALÁD SÍRjai A KOMÁROMI REFORMÁTUS TEMETŐBEN.

HORÁNSZKY NÁNDOR ÉS TÓTH LŐRINCZ SÍREMLÉKE.

GERLÓCZY KÁROLY ÉS KAMERMAYER KÁROLY SÍREMLÉKE.

hogy nemcsak a jurátusok közül többen, köztük előkelő nemesi családok neveinek viselői, mint a Reviczkyek, Bittók szenvedtek fogságot, de a mi talán példa nélkül áll eddig, maga Pest város magistratusa is a maga összességében fizetése egy részének elvesztésére és súlyos károszseg megfizetésére ítéltetett, egyes tisztviselői pedig bilincsel, nyilvános megveszéléssel és utcasöpéssel súlyosított tömlőczeszél bűnhődtek.

A közvetlen alkalmat a polgárság és az ifjúság harca fellobbanására az alább elmondandó esemény adta meg.

Az 1776. év február 20-án, farsang utolsó napján, éjjeli 10—11 óra közt egy csapat jurátus, kiknek nagyobb része a királyi táblánál

volt gyakorlaton, a Kohlbacher-féle «Zöld kert»* nevezetű mulatóhelyet akarta felkeresni, hogy részt vegyen az itt évenként tartatni szokott húshagyó-keddi mulatságban. A rend fentartására ezúttal katonai őrség ügyelt fel és pedig a varasdi születésű, 66 éves, Széchenyi-huszárezredbeli káplár, Kollarits vezetésével Becker György, Caprin András, Skiba Márton és Schendler Frigyes közlegények. Utasításuk az volt, hogy jurátust be ne ereszszenek, ha csak 34 krajczár belépti díjat le nem tesz és kardját künn nem hagyja.

A legelőször jött két jurátus, a kik azután az

* A mai Pesti Hazai Első Takarékpénztár épületének helyén állott, a Reáltanoda-utcai oldalon, Kohlbacher Mátyás, akkori budai kamarai tanácsos telkén.

örvezető közölte velük a kapott utasítást, kijelentették, hogy fizetni nem hajlandók s azzal eltávoztak. Három, utánuk következő szintén távozott, de már azzal a kijelentéssel, hogy majd megmutatják, hogy fizetés nélkül is be fognak jutni. Fenyegetésüket csakhamar be is váltották, mert harmadikban már mintegy 30-an jöven vissza, a belépésüket megakadályozni akaró katonákat félretolták útközből, egyiknek szuronyos fegyverét is elvették s erővel utat akartak nyitni maguknak a terembe.

Majd midőn nem sikerült erőszakkal behatolniok, az ablakokat törték be s a békésen mulatozó polgárokat, asszonyokat, gyermekeket, több mint százat, kövekkel, fadarabokkal hajgálták meg.

A támadásra sikoltozva rebent szét az asszony nép, magával vonzolv a férfiakat is, a kiket a felbőszült ifjak dübe halállal fenyegetett. Félreeső helyekre, padlásra menekültek, hol százával összezsúfolva, szinte isten csodájának köszönhetők, hogy le nem szakadt alattuk. A rakonzáttan ifjak fel akarták a padlás lépcsőjét is gyűjtani.

Végre befeszítvén az ajtókat, a mulató szalában mindent össze-vissza hasogattak, zúztak, s a mit lehetett, magukkal vitték. Mire elvonultak, két halottja maradt hátra a véres verkedésnek a polgárok közül, számosan pedig kisebb-nagyobb zúzódásokat szenvedtek.

A dulakodásnak áldozatul esett a többek közt: 3 fali lámpa, 48 itezéses palack, 96 pohár, 24 meszelyes üveg, egy finom csillár-lámpa, 6 fali gyertyatartó s több rendbeli asztal, pad és szék.

Leirhatatlan pusztulás képét mutatta másnap a véres összecsapás színhelye. Egész nap sűrűn zarándokoltak polgárok és mánások, hogy tanúi legyenek a dulakodás nyomának. A hatóság maga is tüstént összehűlt, hogy megindítsa a vizsgálatot a garázda tett elkövetői ellen, de bár számos polgárt hallgattak ki, a vizsgálat egyelőre csak azt derítette ki, hogy a zavarcsinálók jurátusok voltak, név szerint azonban egyet se ismertek közülök.

Igy a többek közt Schmiedhammer József, Haruckern bárónó tisztartója vallja, hogy a nevezett éjen ő is ott volt a «Zöld kert»-nél rendezett bálban három gyermekével «időt tölteni». Az előzményekből azt látta, hogy 1/11 óra tájt egy jurátust illetlen magaviseletéért az őrséget teljesítő invalidus katonák kivertek a szalából. Egy negyed óra mulva aztán ez többedmagával

LUKÁCS BÉLA ÉS LUKÁCS BÉLÁNÉ SÍREMLÉKE.

PULSZKY ÁGOST SÍREMLÉKE.

A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBŐL.

visszajött s követelte a bebocsátást. Minthogy pedig kívánságukat nem teljesítették, elköveték a sajnálatos kihágásokat. Őt magát is egy kék ruhás és fehér báránnyal kucsmás ifjú kivont karddal támadta meg s fejére és kezére két ütést mért. Utóbbi botjával háritotta el, miközben kezét megsértette, az első ütés pedig széthasította volna fejét, ha nem lett volna fenn a kalapja, melyet a kard egy újjnyi hosszúságban átvágott. Az illető jurátus azután a szomszéd terembe rontott be, hol már egy másik fekete kalapos jurátus, szintén kék ruhában a nagy csillárokat és tükröket vagdalta össze. Szerencsére ő még idejekorán megszökhett három gyermekével.

Hasonló értelemben vallott egy másik szemtanú, *Aller Antal* asztalosmester, a ki még azt tette hozzá, hogy egy fekete kalapos jurátus a polgárnöket, kikkel táncolt, férjeik jelenlétében megcsókolta, hat társa pedig a terem közepén állva, útját állta a táncolóknak s midőn ezeknek egyike lábába botlott, azt kétszer arczul ütötte. Erre óriási kavargás támadt, az örök körülfigyelték a garázdálkodót és kivették, de az negyed óra mulva több társával jött vissza, mire megkezdődött az iszonyú rombolás.

Mindkét előadást megerősítette egy *Rosso János* nevű klagenfurti születésű kocsis, a ki egy pesti polgárnál állva szolgálatban, gazdája parancsára azon az éjen vendégeket szállított a bálba. Ép egy mézeskalácsos legényt s egy molnárlegényt vitt a mulatságra, s ott a lépcsőnél várt rájuk. Ez alatt történt az elbeszéltes eset. A jurátusok egyike őt is úgy fejbe vágta egy lécczel, hogy vérebén maradt feké a sárban, mignem néhány német polgár rátalálva, kórházba szállította.

A nyomozáshoz az első fonatát egy *Plache Nóni* nevű markotányosné útmutatása adta meg, a ki az invalidusok kaszárnyájában (a Károlykaszárnyából lett mai központi városbázis) elfecsegte, hogy a «Pléh-kalap» (Zum «Blecheren Hut») korcsmárosnál valami jurátus tulajdonát képező bekecs és arany paszománys kucma maradt zalogban. Megidézettében a fogadós, *Lierk Ferencz*, a következőket adta elő:

A tett elkövetése napján éjjel 11 órakor mintegy 15 jurátus kardonas beállított hozzá s néhány iteze bor elfogyasztása után fizetés nélkül távozni akartak. Midőn ő ezt nem engedte, egyikök fehér prémes zöld bekecsét ellen támadnak, a ki agyba-főbe pofoznak. Egy *Knaabe* nevű cipész annak is szemtanúja volt, hogy a jogások egyike a táncoló mesterlegényt félretaszította, s aztán ő folytatta annak párjával a táncot.

Első, ki a terembe rontott, egy kis termetű jurátus volt, kinek téli sapkája egész arcát elfodta, úgy, hogy csak szemei s orlyukai látszóttak ki. Ez ütötte le fokosával a függő lámpát. Később, 12 óra után aztán többen közülük újra visszatértek, részben újjalak szaporodva. Ezek közt volt különösen egy fehér lengyel szipkás, a kinél feltűnt neki, hogy sebesült kezét borral mosta. Kérdésére azt felelte, hogy a «Zöld kert»-ben nagy verekedés volt, mely alkalommal több mint 1000 frtnyi kárt tettek. Majd ugyanez eszmájából zseborát vett elő s a vendéglős kérdésére azt felelte, hogy nadrágjából eszszott oda. A társaság egy másik tagja, a ki onnan ismer, hogy a ház egyik lakójánál, egy szakácsnál van ellátáson, szintén kezeit fájlalta, míg a harmadik, *Reviczky*, a ki névszerint onnan ismer, hogy két évvel előbb *Leipoldner* korcsmárosnál instruktor volt, poharakat hozott magával kezében.

Még fontosabb vallomást tett *Belezny ezredes* szakácsa, *Bernwald Károly*. Ő farsang utolsó éjjelén feleségével tért haza egy mulatságból, a hol négy nála lakó s több idegen jurátussal együtt voltak. Felesége már tudott a «Zöld kert»-ben történt kihágásokról s lakóitól tudakozódott, hogy részt vettek-e azokban ők is. Miközben a tanú kardjait és kezeit nézegette, észrevette, hogy egyiköknek, a ki *Vörös* táblabíró volt gyakorlaton, kardja törött és kezei feldagadtak, mire jóakarátulag intette őket, hogy tettöket fedjék föl a személynök előtt, különben nem fogja őket tovább hajlékában tűrni. Az illető jurátus azt felelte, hogy a személynöknek semmi köze a dologhoz s kicsinylő kézmoz-

* Sötér Ferencz pestmegyei alispán háza, vagy mint általában nevezik, az «alispánház» — Rómer szerint a Lipót- és Rondelli-utca keleti sarkán állott, a mi szerinte megfőlné a mai Váci-utca és Régi posta-utca szögletének.

BÁRÓ ATZÉL BÉLA SÍREMLÉKE.

dulattal hozzátette, hogy még ha agyonvágott volna is valakit, legfeljebb 40 forintot fizetne. A jurátusok neve: *Horváth* (Lubich táblabíró), *Laky* (Sághynál) és *Löcsy* (Dőry grófnál).

Még egy *Medgyessy* nevű jurátusról tudott a tanú, a ki szintén jelen volt a «Pléh kalap»-nál mulató társaságban. Ez máspan meglátogatta a nála lakó jogászokat s kezét ekkor is bekecsé alatt tartogatta.

A tett beszámíthatóságának elbírálása szempontjából természetesen nem közömbös, hogy melyik részen kezdtek a háborúságot s előre meg volt-e fontolva s előkészítve a garázdálkodás, vagy pedig az egész csak pillanatnyi fellobbanás műve volt? Erre nézve a tanúk közül *Scheffl József* szobafestő, a ki maga is megsebesült s a ki atyjával *Török* Andrásval borozgatva szemlélté a táncolókat, határozottan rámutatott, hogy egyszerre a zene megszokott, s látta, hogy a jurátusok egy mesterlegény ellen támadnak, a ki agyba-főbe pofoznak. Egy *Knaabe* nevű cipész annak is szemtanúja volt, hogy a jogások egyike a táncoló mesterlegényt félretaszította, s aztán ő folytatta annak párjával a táncot.

Első, ki a terembe rontott, egy kis termetű jurátus volt, kinek téli sapkája egész arcát elfodta, úgy, hogy csak szemei s orlyukai látszóttak ki. Ez ütötte le fokosával a függő lámpát.

GYÖNGYÖSNÉ MÁTRAY LAURA SÍREMLÉKE.

A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBŐL.

pát is. Csak *Balázsovics* írónokban volt bátorság kivont karddal a rendetlenkedők elé állani s testével védeni a szobába menekülőket. Amde ezt is kényszerítették, mint hozzájuk tartozót, hogy kardját hüvelyébe dugja, míg a menekülőket egyikök fokosával ütötte.

Némelyek szerencsésen elkerültek a bántalmazástól. Így *Naller Ferencz* éppen *Medgyessy* védte meg azzal, hogy ismeri őt, magyar ember s ennek bizonyosságát koponyét félrevertve, meg is mutatta magyar nadrágját. Viszont egy a *Viasz-házban** lakó *Földes* nevű ifjú még a terem megrohanása előtt bent lévő, belülről az ablakon át biztatta az ostromlókat, hogy csak törjék be a kaput. Mikor aztán ez megtörtént, ő is részt vett a verekedésben, melyben különösen *Medgyessy*, továbbá a *Sághy* és *Erynei* patvaristái tettek ki magukért. Egy fehér lengyel szipkás, farkasbőr bundás jurátus így biztatta a többieket: «Vágd, ha német, a magyarnak hagyj békét!»

Azt a tanút, ki ezt vallotta, márczius 10-én a hidnál megszólította egy harmadik társaságában *Reviczky* s ezeket mondta neki: «Halom, hogy uraságod engem a személynök úrnál följelentett, hogy a «Zöld kert»-ben történt verekedésnél ott voltam». Mikor pedig a tanú vállalt vonva azt felelte: «Szeretném tudni, ki bizonyítja azt, hogy én a személynök úrnál voltam s ha lettem volna is, az igazat kellett mondanom». — *Reviczky* így folytatta: «Köszönd, hogy nem te jelentettél fel, mert jobb lett volna annak nem születnie, a ki engem feladott. Különb is, a mostani Personális nem sokáig marad. Levágom és katonának állok, úgy is van már egy katona bátyám».

Legdöntőbb bizonyíték azonban a zavargás tervezői előkészítése mellett *Straub* Máténak, *Modrovics* táblabíró volt írónakán előadása, a ki szintén ott volt a «Zöld kert»-ben s már nyolcz óra előtt hallotta egy *Schendom* nevű korcsmárosnál lakó jurátus szájából, hogy ma itt verekedés lesz, mert az egész diákság összeküldt. Ő elmondta ezt a korcsmárosnak és a zenészeknek, aztán hazament.

Ugyancsak erről *Eder* lakatosnének, a ki előtte való vasárnap volt a «Zöld kert»-ben, szintén már akkor szólt egy jurátus, s figyelmeztette, ne jöjjön oda, mert történni fog valami. Ez ifjúról csak azt tudta a tanú, hogy azelőtt a jesusiták házában lakott s ott ismerkedett meg vele, midőn ott mint cseléd szolgált, most azonban, mint neki mondta, a Dunánál lakik, a *Chyrián*-házban.

Mikor aztán szerdán a tanú ismét elment a «Zöld kert»-be, hogy a rombolás nyomait lássa, megint ott találta az említett jurátust (mint később kiderült, ezt az ifjút *Jászainak* hívták), a ki visszaemlékezett arra, a mit mondott s hozzátette, hogy ő figyelmeztette a fogadóst, hogy ne engedjen zenét, ha nem fogadta szavát, tulajdonítsa most magának a történeteket.

Az első botrány még nem hűtötte le a hőstettükön vérszemre kapott zavargók harci kedvét. Február 23-ikán *Bujanovszky* tábornoknak s *Illésházy* grófnak lakása ablakait törte be egy rakoncátlanok csapat több polgárával együtt s csak véletlen csodának tulajdonítható, hogy a súlyos kövek emberéletben is nem okoztak kárt. Gyantitlanul járókelőket megtámadtak az utcán s véresre verték vagy elvették tőlük, a mi értékeset találtak. Egy *Poppini* Francziska nevű tizenhét éves, szászországi illetőségű hajadont, kit atyja, az Invalidus kaszárnya profosza este hét óra tájt a rácz templomnál levő *Prodanovics*hoz ráért küldött, visszajövet egy szűk utcában, egy aranyműves bolt közelében négy magyar ruhás ifjú megragadott, száját befogta s miközben kettő kardot rántott, egyikök zsebeit motozta át, pénzt követelve. A lány előhúzta zsebkendőjét, melybe két krajczár volt belesavartyva s odaadta. Csak egy arra járó napszámos szabadtította ki támadói kezei közül, ki a Ferencziek templomáig kísérte.

Hasonló eset játszódott le a város ellenkező oldalán, a hatvani kapunál is. Itt *Marczin* Jozefa, 17 éves, szüleinél lakó hajadon volt

* Viasz Ádám magyar orvos háza, adatainak szerint a hatvani kapu és az új-világ közt állott, utóbbi alatt azonban nem a mai új-világ-utczát, hanem azt az egész szabad térséget érve, mely a kecskeméti kaputól északra felel, egész a Sütő-utczáig a bástyák alatt terült el.

épen útban hazafelé, miután haldokló nővére számára a halotti szentség kieszközlése végett a szervitáknál járt, s onnan az invalidusok orvosát, *Czsch* Józsefet kereste fel, majd a gyógyszerárban is megfordult. Fél kilenczre járt az idő, midőn a hatvani kapunál lévő kőfaragó műhely tájékán három kardos patvarista útját állta, egyikök haját megragadva a földre teperte s mellére térdelt, míg a többi éktelen szidalmak közt bátorította: «*Hauet sie zussamm! . . . kutya teremtetted!*» A leány bírokra kelt támadóival, de ereje mindjobban fogyott. Szerencsére ekkor hangos «*Jézus Mária József!*» kiáltásaira emberek siettek elő, kiknek közlekedése a három ismeretlen kereket oldotta.

Hogy a kihágások felülülését megakadályozzák s a csendet és közbiztonságot lehetőleg fentartsák, a városi hatóság őrzőkatokat küldött ki czirkálni. Megtörtént azonban egy éjjel — február 25-ikén — hogy a «Magyar korona» fogadó előtt álló őrt egy arra menő jurátus arcba köpte. Az őt panaszzal fordult a város-házához, mire egy embert küldtek ki azzal, hogy figyelmeztesse az ifjúságot, hogy tartózkodják a kihágásoktól. Alig ért ez azonban a helyszínére, a jurátusok egyike, névszerint *Zámbo Antal* elügrött és arczul vágta, sőt az ő kardját is ki akarta rántani. Csak nehezen sikerült őket megfutamítani. Az örök utánok, de nem érthettek utól a kivont karddal menekülő jogászokat, mert ezek hátrahagyván kardhüvelyüket s bundáikat, a közeli «*Baththyány*»-féle fogadóban rejtőztek el. Csak a piacozó átszaladó *Zámbo Antalt* csíphették meg, a kit aztán előállították s büntetésül a táblai gyakorlattól elmozdítva, a városból is kitiltották.

(Folyt. köv.)

Várnai Sándor.

A HOL ERZSIKE SZÜLETETT.

A hegyek közt jámbor némaságban
Áll egy falú; benne boldogság van.
Széled lelkű minden ház lakója,
A kéményen fészket rak a golya.

Alig hogy a fák bimbója zsendül,
Vándor madár megjön seregessül;
Eresz alatt áll sok régi fészek,
Beleszállnak a kicsiny zenészek.

Szép gyümölcsös terül el a dombon,
Ott zenélnék a ringó falombon;
Vadgalamb a kakuknak felelget
Szomju szívben fakadó szerelmet.

Tiszta patak átszalad a réten,
Gyöngyszemeket hint el örmében,
Mik a fű közt úgy ragyognak sorba,
Mintha az ég szeme sirta volna.

Mennyi áldást kértem én e tájra!
Ha az Isten halgatna reája,
Nem takarná soha el az árnyék,
Minden pora szívanaranyá válának.

Itt, hol a fát lágy szellő ringatja,
Ébredt szívem legszebb gondolatja!
A hol legtöbb virág nyit a fákon:
Itt született az én kis leányom!

Révai Károly.

MARIA DE LAS MERCEDES,
ASZTURIAI HERCEGNŐ.

1880—1904.

A csekély számú tagokból álló spanyol uralkodó családot közelebb fájdalommal veszteség érte *Maria de las Mercedes* infansnő, aszturiai hercegnő halálával. A fiatal hercegnő október 17-én koraszülött gyermeknek adott életet s másnap rá meghalt.

Maria de las Mercedes hercegnő, XIII. Alfonso királynak idősebb nővére, 1880-ban született. Legidősebb gyermeke volt XII. Alfonso királynak s második feleségének, *Mária Krisztina* habsburgi főhercegnőnek. *Mária de las Mercedes* nevével atyja szerencsétlen első neje emlékére adta neki, a kit hat hónapi házasság után ragadott el a halál. XII. Alfonso királynak

MARIA DE LAS MERCEDES, ASZTURIAI HERCEGNŐ.

csak két leánya volt még, mikor meghalt; a jelenlegi ifjú király, XIII. Alfonso tudvalevőleg atyja halála után született gyermek volt. Így tehát abban az időközben, a mely az apa halála s a fű születése között telt le, az akkor öt éves *Maria de las Mercedes* volt a spanyol királynő néhány hónapig. Öccsének születése megfosztotta őt a tróntól s ezóta csak trónörökös volt s az is csak addig, a míg Alfonso király meg nem nőtül s gyermeke nem születik.

Öccse születése után *Maria de las Mercedes* hercegnő az aszturiai hercegnő címet kapta s abban a szigorú elzárkózottságban és vallásosságban nevelkedett, mely a spanyol udvart ősi idők óta jellemzi. Mikor három évvel ezelőtti híre jött, hogy a fiatal hercegnő *Károly* Bourbon herceghez, a számkivetett casertai gróf fiához akar férjhez menni, Spanyolország-szerte nagy volt a felháborodás, mert a főlegény családját a karlisták táborába tartozott s a casertai grófnak emléke gyűlölettel a spanyol nemzet szemében. Nemcsak a sajtó tiltakozott e házasság ellen, hanem a nép haragja is több helyen tüntetésekben fejeződött ki. A hercegnő azonban erőlyesen ragaszkodott szive választottjához s az esküvőt 1901 februárjában meg is tartotta, teljes csöndben, szinte titokban, hogy elkerüljék a tüntetéseket; mindazáltal zajos jelenetek folytak le Madrid utcáiban. Az ifjú férj még házassága előtt spanyol állampolgárrá lett s elfoglalhatta nejevel együtt a madridi udvarnál öt megillető helyét. Azóta az ellene táplált ellenszenv is lelohadt. A házasságból két fiú származott, *Alfonzo* (született 1901) és *Ferdinánd* (született 1903) s az a kis leányka, a kinek születése most anyja életébe került s a kinek életben maradása még mindig kétséges.

JAPÁN STATISZTIKÁJA.

Mintha készült volna Japán a felelettel a czárnak nemrég elhangzott szavaira az utolsó katonáról s az utolsó rubelről, nemrég jelent meg az a statisztikai évkönyv, a melyet a napkeleti szigetország népmozgalmi viszonyairól adott ki *Hanabusa*, a japáni statisztikai hivatal igazgatója. A könyv rideg számszolgolati tele vannak érdekes adatokkal, a melyeknek az érdekességét éppen a jelen pillanatban természetesen még növeli az, hogy meglátjuk belőlük tisztán, mekkora tulajdonképpen az az erő, a melylyel Oroszország a keletázsiai harctéren szemben áll. De a háború nélkül is érdekesek *Hanabusa* könyvének az adatai, mert sok tekintetben megmésítják, vagy kiegészítik azt a képet, a melyet mi itt Európában alkotni szoktunk magunknak Japánról.

A könyv adatai szerint a tulajdonképeni Japán területe, Formóza szigete és a Pescadores-szigetek nélkül 382,416 négyzetkilométert tesz ki, tehát nagyságra Spanyolország és Magyarország között áll s területe ez utóbbinál 60,106 négyzetkilométerrel nagyobb. E területen összesen 43,763,855 ember lakik, vagyis egy négyzetkilométeren 114.6 ember. A lakosság száma tehát majd két millióval fölözi a kerek számban 42 millióval bíró Angolország lakosságát, sűrűsége pedig sokkal nagyobb Magyarországénál, a hol egy négyzetkilométerre

csak 54 lélek jut, sőt Németországénál is, a hol 1043 ember lakik egy négyzetkilométeren.

A lakosságnak az ország különböző szigetein való eloszlása nagyon egyenlőtlen. Mig *Honshu*, a fősziget 32,980,918 lakossal bír, addig a nagyságra második sziget, a legészakibb *Hokkaido* lakossága mindössze 608,040 ember, vagyis itt egy négyzetkilométerre csak 8 lakos jut. A kisebb szigetek közül *Kjusiu* lakossága 6,286,777 ember, *Sikokucz* pedig 3,013,817. *Formóza* és a *Pescadores-szigetek* összesen 2,464,967 ember lakik, úgy hogy Nagy-Japán lakosságának az összessége 46,228,822 ember, vagyis majdnem annyi, mint Magyarországé, Ausztriáé és Boszniáé együttvéve.

A városok közül a legtöbb lakója *Tokió*nak, a fővárosnak van, 1,440,121 ember. Utána jön *Oszaka* 821,235 és *Kroto* 353,139 lakossal; százezeren felüli lélekszámmal bír még: *Nagoja*, *Kóbé*, *Jokohama*, *Hirosima* és *Nagasaki*. Tizenhárom városnak 50—100,000 között van a lakossága, ötvenhété pedig 20—50,000 között. Ötszázaléknál kevesebb lélekszámú község csak 750 van, kétezernél kevesebb lakóval bíró pedig 4955. A statisztika e részének a legérdekesebb adata kétségtelenül az, hogy Japán lakosságából 39,211,879 ember városban lakik s csak 6,191,162 falusi jellegű községben, vagy — a mi fogalmaink szerint — pusztán. Vagyis a japáni nép par excellence városi nép, 86% százaléka lakik városban és csak 13% százaléka falun. Ezt az arányszámot az európai államok közül még a legvárosibb jellegű Anglia és Olaszország sem éri utól, a melyből az lesz nyilvánvaló, hogy Japán a világ legvárosibb jellegű földje. Természetesen nem szabad itt megfeledkezni arról a tényről, hogy a japáni városok túlnyomó nagy része csak közigazgatási fogalmak szerint város, mert nem tekintve az ipar és kereskedelem nagy központjait, a többi város inkább csak óriási kertnek mondható, a melynek lakossága a földmívelés legintenzívebb ágával, a konyhakertészettel foglalkozik s abból él.

Az évkönyv adatai szerint a szorosabb értelemben vett Japán (Formóza- és a Pescadores-szigetek nélkül) lakosságából 22,074,242 a férfi és 21,689,613 a nő. Vagyis feltűnő ellentétben az európai statisztikákkal, a melyeknek a tanúsága szerint minden európai államban több a nő, mint a férfi, *Japánban* a férfiak vannak többségben. Talán ez is egyik oka annak a nagy agresszivitásnak, a melyet Japán a háborúban eddig tanúsított.

A japáni nép tudvalevően három kasztra oszlik, a *nemességre* (kvazokú), a *harcosokra* (számuráj) és a *köznépre* (heimin). A statisztika szerint 706 nemes család van 3845 taggal, (elenyészőn csekély akármelyik európai állam nemességének a számához viszonyítva), a harcos családok száma 439,387, összesen 1,666,311 taggal, a köznép 8,180,240 családból áll, 33,473,366 taggal. A katonai kötelezettség természetesen nincs csupán a számuráj-kasztra korlátozva, de ebből a kasztból valók a tiszték s az altiszték legnagyobb része. A mi szintén magyarázója a japáni hadsereg nagy harci készségének.

A mi a *házasságkötések* statisztikáját illeti, ebben a legfeltehetőbb az az ingadozás, a melyet évenként mutat. Így ezer emberre 1896-ban esett 11.75, 1898-ban 10.77 házasságkötés, 1899-ben pedig 6.72, 1900-ban 7.7 és 1901-ben 8.33 házasságkötés. Feltűnő és kétségtelenül az európai kultúra hatására vezethető vissza az is, hogy az elválások száma a legutóbbi öt esztendő alatt kétharmad részszel csökkent meg.

A *haldozasi* statisztikában felül, hogy a tüdőtuberkulózis — a kulturának ez a betegsége, — növekedőben van, de még távolról sem éri el azt a százalékot, a mit az európai államokban mutat. Ellenben a tifusz és a diftéria haldozasi százaléka sokkal nagyobb az európainál s aránylag sok áldozatot követel az Európában ismeretlen beri-beri betegség is.

Az évkönyv adatai szerint Japánban hosszabb életűek az emberek, mint Európában, még a hatvan esztendő fölötti korregiszterek is nagyon népesek, száz éven felüli ember pedig 226 van Japánban. Az egész statisztika erős, szivós fajról tanuskodik.

Ch V.

DÍVAT ÉS KÖZGAZDASÁG.

Soha semmiféle korban nem volt még a divat elterjedése olyan általános, mint manapság. Régente, mikor a divat már nagy hódításokat tett, mint a renaissance-korban, vagy a francia királyság utolsó időszakában, hatása jóformán teljesen egy meghatározott társadalmi osztályra, vagy egy országra szorítkozott. Ma ellenben hatása körébe vonta az egész művelt emberiséget. S e mellett régi időben nem változott s nem is változhatott a divat oly gyorsan. Mivel pedig a divat az ipar által szolgáltatott szükségletek nagy részének szabályozója, a közgazdasági életre való igen nagy fontossága nyilvánvaló.

Nagyban emeli ezt a fontosságát az, hogy tulajdonképpen maga az ipar teremti a divatot, a miben fő szerepe az iparosok közti versenynek van. Hogy versenytársat legyőzze, az ipa-

ezek a társadalom legfelsőbb rétegeinek az izlését, a szükségleteit szolgálják. A kereskedőség büszke, ha azt hallja, hogy a mágnások is olyan inget viselnek, mint ő, a szobalányok is olyan inget viselnek, mint ő, a szobalányok legfőbb vágya, hogy a «nagyságával» egyforma kalapban járasson, a nyársolgármónok nincs nagyobb öröme, mint ha azt hallja, hogy a lakása úgy van berendezve, mint valami grófnőé. Ez a vágy a felsőbb társadalmi rétegek életmódja után ósrégi, de soha még oly mértékben ki nem elégülhetett, mint ma, mikor a technika annyira haladt, hogy alig van az a finom anyag és komplikált forma, melyet ne lehetne látszatra hasonlón, de az eredeti árának tizedréseért előállítani.

E mellett manapság a legújabb divatok ismerete elterjed azonnal mindenütt. Még nem is oly nagyon régen, ha például a divatárú-üzlet utazója megérkezett a kis városba, köréje gyülekezett a bámuló nézők csoportja s nem győz-

mazza a termelés módjait a megváltozott igényekhez. S mégis az ipar maga teremti a folyton változó divatokat, mert nem lehet el nélkülük, mert ezáltal éri el tömegesen előállított áruinak tömeges fogyasztását. Ezért méltán lehet mondani, hogy a divat hajtóereje az ipar sok ágának is.

EGYVELEG.

* Nevezetes biblia. A stockholmi királyi könyvtárban őrzött biblia 160 számbőrre van írva. A 309 lap mindegyike majdnem harmadfél láb hosszú és 20 hüvelyk széles. A könyvtáblák négy hüvelyk vastag tölgyfa deszkából készültek.

* Mielőtt az arabs özeveg újból férjhez menne egy nappal az esküvő előtt első férje sírját látogatja meg, hol az elhunytat térdén állva arra kéri, hogy ne nehezteljen rá s ne féltse. Hogy pedig ezt elhiggye, a nőnek valami áldozatot kell hoznia.

A NEUSCHLOSZ ÖDÖN ÁLTAL MUNKÁS-SZANATÓRIUM JAVÁRA HAGYOMÁNYOZOTT VILLA KÖZPONTI CSARNOKA.

Klós György fényképe.

ron folyton azon töri a fejét, hogy mennél tetszetősebb, a tömeg izlésének megfelelő és újdonszerű árú állíthasson elő. Mivel az árat s az anyag minőségét egy bizonyos határon túl nem lehet fokozni vagy alászállítani, a verseny főképp a cikkek «eredetisége» terén mozog. Az olyan posztógyár, melynek posztója nem felel meg a mai divatnak, akármilyen jó posztót állít elő, nem bír megélni. S mivel az üzletek bizonyos csoportjában az a fődolog, hogy a vevőben a vásárlás, természetesen a náluk vásárlás kedvét, vagy éppen szükségérzetét felkeltse, ezért szülője az üzleti verseny a divat gyors változásainak. A gyárosok egész sereg embert foglalkoztatnak, a kik folyton új meg új mintákon török a fejüket, hogy újdonságaikkal lefőzék a versenytársat, az újítás valóságos lázas méreteket ölt.

Természetesen, hogy a gyárosoknak ez a versenye meghozza az eredményt, a divat folytonos változást, ahhoz más tényezők is kellenek. Ezek a tényezők a társadalomban gyökeresnek.

A gyárosok egyik fő fogása az, hogy gyártmányaiknak igyekeznek azt a szint adni, mintha

ték eléggé csodálni a meglepő újdonságokat. Ma a legutolsó faluban élő kisasszonyok is rendszerint előbb tudják a divatlapból a legújabb újdonságokat, mintsem a kereskedő beszerezhetné. S ha divatba jön pl. egy bizonyos formájú és anyagú köpeny, melynek ára 100 korona, néhány hét múlva okvetlenül lehet kapni vele tökéletesen egyformát 40 koronáért. S az «előkelő úr», a ki büszkén viszi kezében ezüst foganatyús új divatú botját, abban a tudatban, hogy ilyent nem viselhet mindenki, csakhamar egész sereg ugyanolyan botot lát, csak a foganatyúja van ezüstözött pléhből. Alig hogy fölmerül egy divat a legelőkelőbb társaságban, már elveszti az értékét azzal, hogy az «alsóbb» osztályok elsajátítják. Elvégre a «nagysága» csak nem járhat ugyanolyan kalapban, mint a szobalánya? Kénytelen tehát új divathoz szegődni, melyet aztán megint hamarosan elfogad a szobalány is és így megy a dolog a világ végeig.

Nyilvánvaló, hogy az iparnak ez az örökös divatváltozás a legnagyobb teher, mert arra kényszeríti, hogy óriási költséggel és fáradsággal untalan új meg új mintákat állítson elő s még nagyobb költséggel és fáradsággal alkal-

E czéla egy-két víztömlővel megrakott szamarat visz magával. A szokások imák elmondása után a vizet a sirra önti, mivel állítólag az elhunyt férj haragját és féltékenységét lecsillapítván, most már nyugodt lélekkel megy szíve második választottjához.

* Szent-Pétervárt és Londont eddigéll ellenség nem foglalta el, míg Európa többi nagy városai hosszabb vagy rövidebb ideig kivétel nélkül voltak már ellenség hatalmában.

* A világ leggazdagabb emberének jelenleg sokan Beit Alfrédot mondják, ki Dél-Afrikában huszonöt év alatt állítólag 4800 millió koronát gyűjtött össze.

* A párisi «Bon Marché» című áruház négyezer alkalmazottja az óriási üzlet külön e czéla berendezett helyiségeiben reggeliz és ebédel. A főzést hatvan szakács és száz cseléd végzi.

* Lóhús-mérés. Berlinben évenként 13 ezer darab ló kerül a vágóhídra. A lóhúst leginkább a szegényebb sorsú lakosság fogyasztja, mivel a marhahús igen drága. Párisban ez idő szerint már 250 olyan mézarszék van, melyek ajtja felett egy-egy aranyozott lőfej azt jelezi, hogy ott lóhúst mérnek. Páris lóhús-szükségletére évenként 30 ezer ló kell.

NEUSCHLOSZ ÖDÖN. Strelisky fényképe.

NEUSCHLOSZ ÖDÖN.

1851—1904.

Azok között, a kik nálunk az utóbbi időben nagyobb jótékonyági alapítványokkal tették nevüket emlékeztetéssé, kiváló helyet foglal el Neuschlosz Ödön közelebb elhunyt nagyiparos, a ki végrendeletében szokatlanul nagy összeget hagyományozott egy tüdőbeteg munkások számára alapítandó szanatóriumra, miután már életében munkával és anyagi áldozattal egyaránt buzgón szolgált a közjótékonyágot, különösen pedig a munkásjóléti intézményeket.

Neuschlosz Ödön azon családok egyikének volt a fia, a melyek a ma már nagy város számba menő Ujpestet alapították. Itt is született 1851-ben. Atyja faiparos volt, a ki fiait is az ipari pályára neveltette. Neuschlosz Ödön technikai tanulmányokat végzett Zürichben s hazatérve a Magyar Keleti Vasút építkezésénél nyert alkalmazást s a Brassó melletti alagút építésénél mint szakaszmérnök dolgozott. Később, 1873-ban belépett atyja virágzó üzletébe, melyet 1882-től fogva öcsésével, Marczellel együtt vezetett s nagy arányúvá fejlesztett. A cég különösen az 1885-iki és az 1896-iki országos kiállítások építéseihez vezetett nagy munkát, de egyéb nagyobb építkezésekben is részt vett. Neuschlosz Ödön 1885-ben a kiállítási építkezések közül szerzett érdemeiért megkapta a Ferencz József-rendet.

Élete utolsó tíz évében főleg a közügyek terén foglalkozott, mint fővárosi bizottsági tag, de leginkább mint a budapesti kerületi betegsegélyező pénztár elnöke. A pénztár szervezési munkáiban fáradhatatlan tevékenységet fejtett ki. Sok méltatlanságot, meg nem érdemelt támadást szenvedett el ez irányú munkássága közben, de ezek el nem kedvelnítették s a munkásjóléti ügyek iránti igazán jóakaró érdeklődését el nem lankasztották. Abban a harcban, mely az utóbbi években a tőke és a munka között mind élesebbé válik nálunk is, ő a kiegyenlítés híve volt és saját példájával igyekezett az ellentéteket elsimitani. Egyik alapítója s hosszú éveken át vezetője volt a hajléktalanok menhelyének s kiváló érdemeiket szer-

zett a városi munkáslakások építése körül, leküzdvé azt a sok nehézséget, melyek ezen irányú tevékenységének útját állották. Azokról a jótékonyági és műszaki kérdésekről, melyek iránt kiválóbban érdeklődött, több tanulságos felolvasást tartott a Mérnök és Építész-egyesületben, valamint az Országos iparegyesületben is.

Élete utolsó éveiben sokat foglalkozott, csupán a maga gyönyörűségére, irodalommal is. Lefordította németre s névtelenül ki is adta Verő György «Kain» című drámáját, s fordította Arany «Buda halálát» is, de ez utóbbi munkát már nem fejezhette be.

Mintegy két év óta fájdalmas és gyógyíthatatlan betegség kinozta s e miatt le kellett mondania mindennemű munkásságáról. Ez a betegség okozta halálát is.

Már életében is ismerték a hozzá közelebb állók titokban gyakorolt jótékonyágát, végrendeletéből azután a nagy nyilvánosság is tudomást vehetett jó szívről és áldozatkészségéről. A végrendelet úgy intézkedett, hogy a Rózsa-dombon levő körülbelül 250,000 korona értékű szép villáját adják el, a vétel-

árhoz hagyatékából adjanak még 100,000 koronát. E 350,000 koronára rugó összegből aztán szanatóriumot kell építeni tüdőbajos munkások számára. A szanatórium egyszerűen, a czélnak

megfelelő módon épüljön s tágas legyen, 50—60 beteg munkás befogadására. A végrendelet a főváros hatóságát arra kéri, hogy adjon a szanatórium számára ingyen telket, ha pedig ez nem lehet, vásároljanak valahol a főváros közelében alkalmas területet. Az intézet vezetését Neuschlosz Ödön egy bizottságra bízta, a melynek elnöke a főváros polgármestere, tagjai pedig a városi közgyűlés által választandó négy bizottsági tag s a kerületi betegsegélyező pénztár elnöke, igazgatója és főorvosa; továbbá a míg életben lesznek, Neuschlosz Marczel, Alpár Ignác és Nándor Pál építészek, dr. Rózsavölgyi Manó ügyvéd, Weisz Manfréd, dr. Seregi Zoltán fővárosi tanácsjegyző. A szanatórium Nándor Pál építész tervei szerint épül s ha elkészül, a kerületi betegsegélyező-pénztár veszi kezelésbe.

Ezen 350,000 koronás nagy alapítványon kívül Neuschlosz Ödön még sokat hagyott jótékony czélokra: így a Mérnök- és Építész-egylet segélyalapja javára 10,000, a betegsegélyező pénztárnak 5000, a Hajléktalanok menhelyének 5000, az izraelita fiúárvaháznak és leányárvaháznak, a protestáns árvaháznak, a nagy-pénteki református társaságnak, a Klotild-szeretetháznak, a Stefánia-gyermekórháznak, a gyógyult elmebetegek együletének, az izr. kézműves-egyletnek, a vakok intézetének, a siketnémák egyesületének 2000—2000 koronát s végül, felekezeti különbség nélkül, Budapest, Újpest és Vág-Vecse szegényeinek 1000—1000 koronát.

Végrendeletében úgy nyilatkozott, hogy a munkások számára tett nagy alapítványával csak köteles adót ró le a munkásosztály szűkös tagjaival szemben s forrón óhajta, hogy

A NEUSCHLOSZ ÖDÖN ÁLTAL A MUNKÁS-SZANATÓRIUMNAK HAGYOMÁNYOZOTT VILLA A RÓZSA-DOMBON.

JÓKAI MÓR SIRJA A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.
HALOTTAK NAPJÁN FELDISZÍTVE.

a jótékony czélra szolgáló összegek a szenvedő emberiség bajainak enyhítéséhez hozzájáruljanak.

A villa, melyet Neuschlosz Ödön a munkás-szanatoriumra hagyott, a Rózsa-dombon 1897-ben épült Alpár Ignác tervei szerint; külsejét s egyik helyiségét képen is bemutatjuk. A villa belsejében a lakószobák a földszinten és emeletén egy nagy csarnok köré csoportosulnak; e csarnok falai és mennyezete norvég stílusban vannak kiképezve, fával borítva és gazdag fafaragványokkal díszítve. Ablakából gyönyörű kilátás nyílik a budai hegyekre, a Dunára s ezen túl a pesti oldalra.

A KASSAI HONVÉDSZOBOR.

Horvai János és Szamovolszky Ödön szoborműve

Kassa város közönsége egy-két év előtt pályázatot hirdetett egy honvéd-émlékre, melynek költségeit közadakozás útján gyűjtötték össze a nagy történelmi multu város hazafias polgárai. Az első pályázatnak az eredménye az lett, hogy szűkebb pályázatra hívták fel a sikerültebb szoborminták készítőit. E szűkebb pályázaton a szoborbizottság Horvai János és Szamovolszky Ödön mintájának ítélte oda a kivitelre való megbízást. A jeles fiatal művészek most készültek el a szobor mintázásával.

A szobor magas talapzatán két alak áll s együtt jeleníti meg a Rákóczi-kor és az 1848/49-iki szabadságharc eszméjét. Alapgon dolata az, hogy a vén kurucz-husár, mint a régmúlt időkből föltámadt harcziás szellem képviselője a régi dicsőség emlékeivel vigasztalja s bátorítja a szabadságharc szomorú végén elcsüggedt, búslakodó honvédet s egyúttal kitartásra buzdítja a jelen nemzedéket is. A talapzaton ülő régi honvéd pedig a szabadságharc még élő vitézeinek kegyelele jeléül teszi le cserfakoszorúját a szobor lábához.

A szobrot a kassai székesegyház mellett levő Szent Mihály-téren fogják fölállítani s a jövő év őszén leplezik le.

SÍROK A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

November két első napján az élők fölkeresik a halottakat. A sírhantokat, köemlékeket koszorúk borítják és az esti órákban kigyúl az emlékezés mécse: gyertya, lámpás, nafta, színes láng. A kegyeletos bánaton kívül Budapesten még különös jelentősége is van a halottak napjának, főleg a kerepesi-úti nagy temetőben, mely valóságos Pantheonja a magyar közművelődés és politika jelesének.

Borult őszi időben vonult ki a főváros ezernyi ezer sokasága a különböző temetőbe, roppant

számú koszorúkkal, melyeknek kötése már hetek előtt megkezdődött üresen maradt boltokban, pinczékben, udvarokon, szobákban. A virágok nagy része a fehér őszirozsza, de vasúton nagy tömegben hozzák Olaszországból a rózsát és más virágokat is. A temetők előtt egész piac támad a koszorúkból, a villamos vasúti kocsik az irányokat hirdető táblákhoz hozzá teszik: «Temető.» A temetőbe vezető utakon délelőtt, délután hömpölyög a sokaság. Egyesületek különböző tereken gyülekeznek zászlaik alatt. Az egyetemi ifjuság reggel szokott indulni díszes lobogója alatt, s fölkeresi és megkoszorúzza a jelesek sírját. A mint egyes családoknak, úgy egyes testületeknek is megvannak a magok halottai, kiknek sírjaihoz ilyenkor elzarándokolnak.

A temető kopaszodó fái a sírokról fénylő megszámlálhatatlan láng világossága veszi körül. A levegőt zibongás tölti be. Az őszi szél hazafias énekek, szavalatok töredékeit viszi tovább. A legtöbb sírnál elfojtott zokogás nesze hallatszik.

Budapestnek sok az újabban ideköltözött lakosa, a kinek még halottja sem nyugszik itt. Ezek a komor napon, a nagy tolongásban a jelesek sírjait keresik föl, és hozzá csatlakoznak a részvevők roppant sokaságához.

A kerepesi-úti temető már egész művészi muzeum, mint az olaszországi temetők. Plasztikai szép alkotások: a márvány és bronzszobor nem ritkaság köztük. Az őszi délután a Deák-mauzoleum, a Batthyány-mauzoleum parkányairól, oszlopairól köröskörül ragvog az apró lángok füzére a kandelláberekből kicsapó láng lobbanása.

Kossuth mauzoleumát ezen a nyáron kezdték építeni, de még bevégezetlen. A kriptán felül emelkedik hat oszlop, és tartja a fedélt, mely alá a sarkofagot teszik. Az ideiglenes sirt nem messze innen koszorúk, virágok tetézik. A zászló alatt jövő küldöttségek mind megállnak itt. Deák mauzoleumát, a kijavítás után, e napon nyitották meg. A tömeg megáll azoknál a síroknál is, melyek még nem régiak, de nemzeti érzés közt hantolták föl és még nincs rajtuk szobor.

Jókai sírját gyászompával ékesítette özvegye, a kinek fölkerésére egyik szobrászművész végezte a díszítési munkát. A délszaki növényekkel elborított hant négy sarkára Attila nagyszent-miklósi híres triposzainak művészi utána zatait állították, azokba lángok égtek. A triposzokat zöld füzerek kötötték össze, melyeknek leveleit a svábhgyi Jókai-nyaraló kertjében gyűjtötték. A költő leánya, Jókai Róza és Feszty Árpád festőművész díszes nagy koszorút helyezett a sírra, melyet még számtalan szebbnél szebb koszorú díszített.

Fadrusz János és Munkácsy Mihály sírjához szintén rengeteg közönség zarándokolt.

KOSSUTH MAUZOLEUMÁNAK ÉPÍTÉSE A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

Az új siremlékek közt van Lukács Béla volt kereskedelmi miniszteré is. Négyszögletű köemlék, kivésve rajta Merkur szárnyas botja, a közeppen beillesztett bronzlapon pedig egy faragó munkás domború képe; legalól szezecsziósi írásban: «Lukács Béla 1847—1900.» Meghatóan egészíti ki a sírnál támadó érzelmünket a balra emelkedő kőkereszt jelentőségét hirdető felirat: «Lukács Béláné». A férjet nemsokára követte a sírba hitvese.

Tovább menve, látjuk Pulszky Ágost volt képviselő és egyetemi tanár faragott kőből készült emléket, abban legfelül Pulszky medaillonba vésett arcképét.

A sírok egyik során áll Horánszky Nándor volt kereskedelmi miniszter nyugvóhelye, egy kőkereszt, fehér márványból faragott angyallal, mely leeresztett szárnyakkal, mellén keresztbe tett karokkal áll ott. Ezen túl látszik Tóth Lőrincz obeliszkje, és még ezen túl a minap meghalt Lotz Lároly festőművész sírja koszorúival, virágaival.

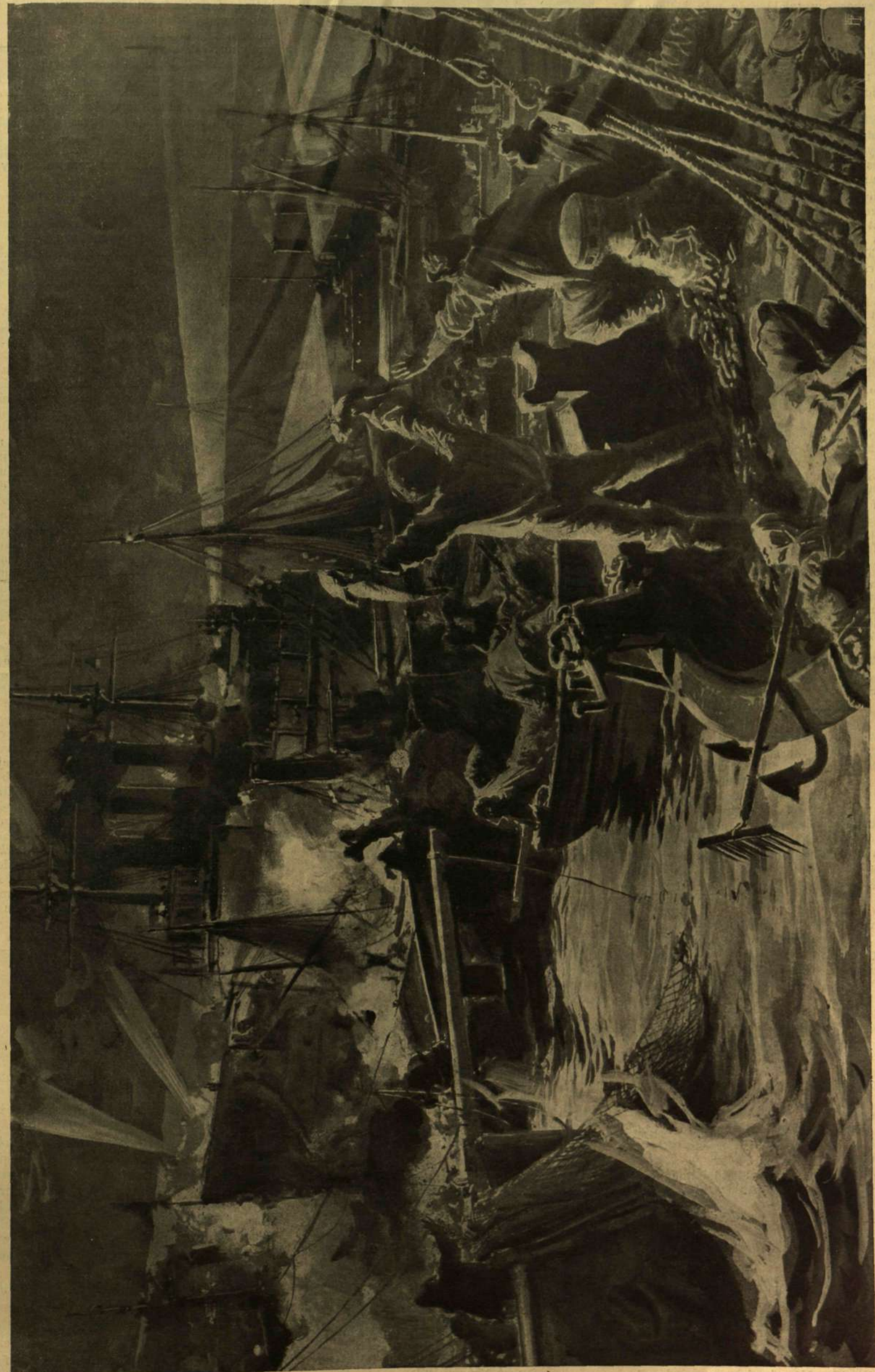
Budapest hatóságának vezető emberei közül Gerlóczy Károly alpolgármesternek a sarkofágból kiemelkedő kerek oszlopra helyezett mellszobrán túl egyik képünkön Kammermayer Károly polgármester köemléke és bronzmellszobra tűnik föl, az oszlop alján ülő géniuszszal. Báró Atzél Béla, a főváros úri társadalmának társas életét olyan leleményesen intező, korán elhunyt magnás sírját kőobeliszk jelöli.

Szép emlék őrzi egy színész nő nyugvóhelyét is. A magas obeliszken szép női mellkép. Felirata: «Gyöngyösi Jánosné, Mátrai Szaploneczay Laura.» Már mult évtizedek emlékezetébe tartozik, mikor Mátrai Laura a vidéki színészet egyik kedves művésznője volt; majd később a budai népszínház tagja, de később visszavonult a családi életbe és a színpadtól távol, házi körben végezte életét.

«SÁMSON ÉS DELILA.»

Saint-Saëns Kamill három felvonásos dalműve, a m. kir. Opera ujdonsága október 22-én.

Hatvankilenc éves lett október 9-én Saint-Saëns, a francziák legnagyobb élő zenésze — s hét nagy dalműve közül csak most került egyik minálunk is színre. Igaz, hogy szokatlanul későn, 39 éves korában kezdett a színpad számára dolgozni; és épen operáival még saját hazájában sem volt szerencséje: a «VIII. Henrik», «Marcel», «Ascanio» stb. rövid-életűek voltak, a most nálunk bemutatott «Sámson és Delila» pedig német színházban került először a lámpák elé (Weimarban 1877-ben), s mikor nagy sokára Franciaországban is közönség elé kerülhetett: először vidéken kellett a tulzpróbat kiállania (Rouenben 1890-ben). De a hoz csak előadták, mindenütt gyönyörködtek szerzőjének nem közönséges

A BALTI TENGERRI OROSZ HAJÓHAD TÁMADÁSA A HULLI HALÁSZBÁRKÁK ELLEN.

művészetében, nálunk is szívesen hallgatta s még inkább nézte a nagyközönség, az alapos képzettségű zeneértők pedig el vannak ragadtatva Saint-Jaens alkotásának ragyogó tulajdonságaitól; azonban a tartós sikerhez egy tulajdonság még kellene: a drámai, kitérő szenvedély tüze, — a mely még olyan régi és számtalanszor adott dalműveket is, mirők «A proféta», «Azsidónó», «A troubadour» stb., még ma is hatásosakká tesz. Igaz, hogy emezek sikerének teljességéhez a sikerült szöveg is hozzájárult; míg a meglehetősen ismeretlen nevű Le-maire Fernand, a ki az ó-szövetségi Királyok Könyvéből emelte ki Sámson szinpadai hőssé, jó lírai költő lehet, de drámaivá tenni, gyorsan liktető oleskéménnyel megtölteni darabját nem tudta; hősei bőbeszédűek, elhatározó tetteiket a szinpadon kívül követik el s ezzel bántják a kínálkozó hatást.

Az I. felvonásban Sámson bátorítja a filiszteusok által leigázott zsidóságot, s a megjelenő zsarnokot, Abiméleket saját kardjával megöli. Népe föllázad, rombol és erőt vesz a filiszteusokon. A hatalmas Sámson elé hódolni jönnek a gázai nők, élükön a szerelmet esdő Delila. Sámson szíve lángra lobban.

A II. felvonásban Delila és a filiszteus főpap cselétszönek: a szerelmet csak színlelő leány minden csábító hatalmát arra fogja használni, hogy kivegye Sámsonból: mi a titka az ő óriási erejének, — hogy aztán lefegyverezhessék. A szenvedélytől líhegő Sámson eljő, s a titkát váltig kérő Delilának végre sem bír ellenállni. Dús hajánkat lenyírását ugyan nem látjuk, de a felvonás végén a lesben állt filiszteusok rabul ejtik a talizmánjától megfosztott, immár erőlen férfit.

A III. felvonás első, rövid képe a megvakított Sámson tompa kétségbeesését mutatja: rabunkát végez. Örül... Egyszer csak megragadják a filiszteusok és viszik templomukba. Itt, a második képerében, csupa pompa, buja fényűzés és kaján káröröm várja: a főpap és Delila versenyt gúnyolják az Istenőtől elhagyott nyomorultat. De Sámson, a kinek azóta ismét megnőtt hajzata, mélységes fájdalommal fohászodik:

Istenem! ó szánj végre már:
Rabszolgád' ezerben most ne hagyjad!
Add vissza nekem, percze bár,
En régi örömet, ó adjad!
Hadd, hogy Sámson, az elnyomott,
Döntse rájuk e templomot!

S az Úr meghallgatja.

Látványosságának gyönyörűk a keleti öltönyök, az I. felvonás felvirágozott leánycsoportja, a templom, ebben a ballet lengő csoportjainak káprázatos színhátása, és végül a megdöbbentő hűséggel ábrázolt összeomlás.

A zenén meglátszik, hogy szerzője erejének teljében alkotta. Tele van jellemző erővel, tele dallammal és a klasszikus zene legnagyobb mintáit követve, mindent kikerülőkül kidolgozással; az új iránynak engedményeket tesz néhány ú. n. vezérdallam többszöri alkalmazásával, valamint keleties dallammenetekkel. A nagyhatalmú karének elcséjét az a szokatlan beillesztés teszi még érdekesebbé, hogy a függöny felgördülte előtt, a megnyitó zene komor hanghullámai közül tör elő. A magánszerepekben sok a recitálás, de a dallamok hosszú lélekzetűek: a zeneköltő nagyon tudja a módját, hogyan adja elő zenei gondolatait, hogy mondanivalójából idő előtt ki ne fogjon. A dalmű tárgyánál fogva a zene legnagyobb része kenetes, vallásias; a közönség izlésének a II. felvonást majdnem egészen betöltő szerelmi kettős és a III. felvonás tánczos orgiája tetszett legjobban.

Az előadás kitűnő volt. A czímszerepek közül Sámson (*Anthes*) remekelt: átértett éneke és játéka, hatalmasan csengő tenorja minden szívet elragadt; Delila (*Diósyne*) hangterjedelme nem volt mindenütt egyforma előnyös, de azért teljes illuziót keltett. A főpap (*Beck*), Abimélek (*Ney Bernát*) és egy zsidó agastyán (*Szendróvi*) kisebb szerepüket is nagyobbhoz méltóan töltötték be. A ballet élén *Schmideck* Gizella közfelfűtést keltett tüzes tánczával. *Márkus* Dezső karmagy és a rendezőség szintén mindent megtettek a siker érdekében.

A főképp csillogó hangszíneivel ható dalműújdon-ságot a színpit nézőtér közönsége elismeréssel fogadta.

K. I.

A LŐCSEI FEHÉR ASSZONY.

Enekes történeti színmű három felvonásban hét képben, Jókai Mór regényéből írta Faragó Jenő. Első előadása a Népszínházban október 27-én.

Jókai Mór regényéből, mint regényekből általában, nem könnyű dolog jó színdarabot csinálni. Faragó Jenő ugyan avatott színházi író s már több darabját adták elő a Népszínházban s mindegyik több-kevesebb sikert aratott; a most magára vállalt feladatot nehézségeivel azonban ő sem tudott teljesen megküzdni. A regény sok szép részletét el kellett hagyni, másokat átalakítani, a cselek-

CSUDAFY MIHÁLY OLASZ TÁBORNOK.

Egykorú rajz után.
MAYGRABER ÁGOST 1848/49-IKI HONVÉDTISZTI EGYENRUHÁBAN.

Fénykép után.
MAYGRABER ÁGOST.

vényt összetömöríteni s ezek az átalakítások sok-sok a cselekvény érthetőségének rovására mennek. Az új színmű az első képen Lőcse város pia-

czára vezet; itt a templom előtt udvarolnak a városi tanácsosok, különösen a bíró, Alauda Venczel, Asszonyinak, Korponay János kurucz kapitány feleségének, sőt a bíró a város költségén ezer-hatszáz forintba kerülő lakomát akar rendeztetni a szép asszony tiszteletére. Amde megjelenik Fabriczius, a régi bíró, kit követségbe küldtek a lengyel királyhoz, ott azonban elfogták és börtönbe vetették s már mindenki elfelejtette. Megjelenésével ismét helyreáll a régi rend a városban. Fabriczius kihirdeti, hogy a melyik nőszemély éjfélt után az utcán van, azt el kell fogni és a piacon levő kalitkába zárni, azután haját levágván, a városból kisértetik. Az alabárdosok aztán épen az ő leányát fogják el. A leányt Korponay Jánosné küldötte Belleville kapitányhoz, azzal az izennettel, hogy éjjelre robbantsa fel a lóporos tornyot. Ez azért kellett Julianna asszonyinak, hogy míg a robbanás miatt zavar keletkezik, ezalatt ő — a csakis Fabriczius és leánya által ismert, de a leánytól neki is elárult alaguton — bebocsássa a németeket, a kiknek azért árulja el Lőcsét, hogy fiának, kit örüléssel szeretett, grófi rangot és nagy birtokot szerezzen. A németek elfoglalják a várat, de Julianna nem kapja meg az ígért jutalmat, sőt férje el is őrül, mivel megtudja, hogy gróf Andrássy István szeretője volt. A következő kép Krasznahorka várában történik. Gróf Andrássy Miklós, István bátyja őrzi a várat, őcsese távollétében. De mikor megtudja, hogy őcsese feladta Lőcsét, áruló lett, s egyedül igyekszik a várhoz, saját fiával akarja lelovetni. Amde a fiu lövése nem talál, a babona azt mondja, azért, mivel anyja, ki abban a pillanatban halt meg, szívébe markolt a kezébe. Még most is látható gróf Andrássy Istvánné, sz. Serédy Zsófia, a mint csodálatosképp épen maradt holttestének egyik keze fel van emelve. Gróf Andrássy István nyugodtan mehetett haza várába. Julianna vezekelni akar, ismét a fölkelők pártjára áll s egy jég-barlangban megjelenik közöttük apja izenétét hozva. Mindenki megbocsát neki, csak a férje nem. Julianna úgy akarja férjét, a kit még mindig szeret, kiengesztelni, hogy sorsa járja a megtört kurucz főurakat és őket ismét fölkelésre bírja. De a férj most sem bocsát meg neki, sőt mikor az asszony jutalmul bocsánatát kéri, ezer aranyt ad neki. Julianna erre asszonyi haragjában arcul üti a férjét és elrohan a német táborba, hogy elárulja az összeesküvést. Oda is ér, de nem mondja meg az összeesküvők neveit és ezért halálra ítélik.

Ez a darab meséje, a ki azonban megnézi, jól tenné, ha előbb a regényt elolvassa, mert sok részlet csak így lesz teljesen világossá előtte. — gy például Fabriczius Krisztiánna Blumenvitz iránti szerelme nincs eléggé kidomborítva. Hasonlóan gróf Andrássy Istvánnak az az árulása, hogy ő játszotta német kézzel Lőcsét. Julianna asszonyok fia iránt érzett szerete is gyengén van megrajzolva. A szereplők mind igyekeztek, hogy a darab sikert arasson. A czímszerepet *Szekely Irén* játszotta, *Gazdy* Aranka adta gróf Andrássy Istvánné; jól játszotta a gyermekéért remegő s férje után sóvárgó fiatal asszonyt, Korponay Jánost *Füredi*, Andrássy Istvánt *Szirmai*, Andrássy Miklóst *Lubinszky* játszották. Külön dícséret illeti a szép díszleteket, melyek *Márkus Géza* tervei után készültek. A rendezés mintaszere s *Stoll Károly* főrendező munkáját dícséri. A közönség sokat tapsolt úgy az átdolgozóknak, mint a szereplőknek.

Somogyi Lajos.

CSUDAFY MIHÁLY.

(† 1904.)

Egyik közelebbi számunkban már megemlékeztünk *Csudafy* Mihálynak, a magyar szabadságharc vitéz katonájának, későbbi olasz tábornoknak haláláról. *Csudafy*, ki miután a szabadságharcban tanúsított vitézségeért hosszú fogságot szenvedett, innen kiszabadulva az olasz zászló alá szegődött s az Olaszország felszabadításáért és egységeért folyt harcokban, nemkülönben később béke idején is becsületet szerzett a magyar névnek. Annak a tiszteletnek, melylyel az olaszok viseltettek iránta, bizonyosága az a részvét, melylyel sírjába kísérték s az olasz sajtónak meleg hangu nyilatkozatai. Egyik elterjedt olasz lap a magyar származású tábornoknak arcképét következő nekrológ kíséretében közli:

«Sant-Alessióban, Lucca mellett, a Lujza-villában a napokban halt meg a Magyarországból idezszakadt *Csudafy* Mihály tábornok. Az ifjú *Csudafy* 1848-ban Kossuth alatt szolgált, osztrák fogságba került s halálra ítéltetett: a halális ítélet később életfogytig tartó börtönre változtatott. 11 évig hordáta a rablánczot, míg 1859-ben kegyelmet nyert, de hazájából száműzetett, atyja pedig kitagadta.

Itáliába jött, hol rögtön felvette a legendás magyar legió vörös ingét s hősiesszen harcolt az olasz

szabadságért Garibaldi alatt, a ki a harcotéren tisztiranggal tüntette ki. A hadjárat befejeztével *Csudafy* 1860-ban az új olasz hadseregbe helyeztetett át s a *brigantaggio* (az olaszországi rablóbandák) ellen kifejtett vitéz és eredményes működéséért az ezüst vitézségi érmet kapta.

Csudafy részt vett az 1866. és 70-iki hadjáratokban is. Ez utóbbiban neki jutott a szerencse, hogy szeptember 20-án ő vonult be ezrede élén a Porta Pián át Rómába. Nagy díszszel és katonai pompával temették el.

MAYGRABER ÁGOST.

1825—1904.

Folyó évi október 10-én Budapesten a «nagy idők» tanúinak megtrikult sorából ismét kidőlt egy: *Maygraber* Ágost honvédezerede. *Maygraber* Temesvárt született 1825-ben s ifjúkorában a katonai pályára lépett. 1848 nyaráig a közös hadseregben mint hadnagy szolgált. Azután átlépett a magyar honvédséghez s a szabadságharc lefolyása alatt a gróf Leiningen Károly honvédtábornok által vezényelt harmadik hadtesthez beosztott 52-ik (Don Miguel) sorszárd harmadik zászlóaljának parancsnoka volt. Mint ilyen részt vett a harmadik hadtest minden csatájában s rettentetlen bátorságával különösen az 1849 július 11-én Vácznál vívott visszavonulási ütközetben tűntette ki magát. Vitézségeért és kiváló katonai képzettségéért gyorsan lépett elő fokozatosan ezredessé. A világozi fegyverletétel után *Maygraber* ezredes búszévi várfogságra ítéltetett s ez időből Josephstadtban négy évet ki is töltött. A királynak Erzsébet bajor hercegnővel 1854 április 24-én történt házassága alkalmából hirdettet amnesztia révén a börtönből kiszabadulván, *Maygraber* Budapesten telepedett le. A hetvenes években virágzó építési iródat tartott fenn a fővárosban. A budapesti közúti vasút, a régi lóvasút alapítója volt s a Margitidő építését is *Maygraber* kezdeményezte, ezért a szolgálatáért a király a Ferencz József-renddel tüntette ki. 1890-ben a budapest—szegedi csatorna építésének tervét vetette fel és készítette el, de ez a terv az anyagi eszközök előteremtésének nehézségei miatt nem valósulhatott meg. Élénk részt vett a honvédegyesület munkásságában is. Közhasznú működésének anyagi hasznát *Maygraber* ugyan nem látta, de polgártársainak nagyrabecsülése az élete utolsó napjaira szerény viszonyok közt élt agastyánt teljesen kielégítette.

GERŐ KÁROLY.

1856—1904.

Egy törekvő, szorgalmas magyar író halt meg a közelmúlt napokban: *Gerő* Károly, több szép sikert aratott színmű szerzője. Azok közé a szinpadai írók közé tartozott, a kik főleg a közönség s a szinpad napi szükségleteinek kielégítésére törekedtek, de e mellett eléggő izlésűk és becsügvolt arra is, hogy az irodalom magasabb követelményeit se téveszték teljesen szem elől. *Gerő* Károly kellő szinpadai érzékkel, tehetséggel határainak ismeretével s hozzájárul való alkalmazkodással dolgozott s ha nem alkotott is örökbecsű műveket, mégis szép sikerrel munkálkodott különösen a Népszínház magyar műsorának gazdagításában. Az ilyen íróknak hasznos szolgálatát meg kell becsülni különösen nálunk, a hol a színházi élet rohamos fejlődésével a drámairodalom nem tud lépést tartani.

Gerő Károly a pestmegyei Hévízgyörkön született 1856-ban. Jogot végzett s még joghallgató korában írta «Túri Borosa» című első népszínművét, melyet 1883 őszén adott elő a Népszínház szép sikerrel. Ettől fogva főleg az akkor épen népszerűsége tetőpontján álló népszínműben fejtette ki drámaírói tehetségét. 1882-ben a Népszínház tisztségviselője, 1886-ban a Nemzeti színház titkára lett, később azután a városi villamos vasút titkárává választották s ez állását megtartotta haláláig. E mellett azonban nagy kedvvel és buzgalommal írta újabb s újabb színdarabjait.

«A vadgalamb» című népszínműve 1885-ben a Népszínház egyik kedvelt műsor-darabja lett

GERŐ KÁROLY.

s a vidéken még ma is nem egyszer adják. Többi népszínművei is, a fővárosi alsóbb osztályok köréből vett tárgyú «Tunikás leányok» (1886), «Angyal és ördög» (1887), «Az uszai gyöngy» (1888), «Kis madaram» (1892), több-kevesebb sikerrel kerültek színpad s gyarapították szerzőjük jó nevét. «Az eladó leányok» című magasabb színvonalú vígjátékát, melylyel elnyerte az Akadémia Telegi-díját, a Nemzeti Színház adta elő.

Legnagyobb sikerét azonban a «Próbaházasság» című énekes fővárosi életképpel aratta, melyet 1893-ban adtak először a Népszínházban. Ez a darab egyike a legjobb magyar vauvilleknek, egyszerű, de jól szerkesztett cselekvényével s néhány józú alájával általános tetszést keltett. *Gerő* Károlynak ezután írt egy-két darabja nem hozta meg a várt sikert s ezért az író elkedvetlenedett, s az utolsó időben nem igen írt már új darabokat. Néhány csinos elbeszélése és tárczajekke is írói tehetségéről, izléséről tanuskodik.

Gerő Károly halála kétségtelen veszteség az irodalomra, mely nagy szinpad-ismeretének, tehetségének még sok hasznát láthatta volna.

A HULLI TÁMADÁS.

A balti flotta támadása néhány ártatlan angol halász-hajó ellen nagy feltűnést és megbotránkozást keltett egész Európában. Ejjel tizenkettőkor, a kísértetek órájában a hulli halászok hajócsapata megpillantotta az orosz balti flottát, a melynek egy része már előre sietett, másik része pedig épen a hulli halászhajóknak vette útját. A halászok látva a hatalmas hadihajókat közeledni, a nemzetközileg megállapított lámpajelzést adták, mire az orosz hajók kissé északra fordulva el akarták kerülni a kis hajócsapatot. Ebben a pillanatban váratlan esemény történt. A balti flotta egyik páncélos szörnyetege ágyúzni kezdett a halászhajókra s az egyiket elsüllyesztette. Két ember azonnal meghalt rajta, többen pedig megsebesültek.

A katasztrófa a Német vagy Északi tenger közepe táján valamivel közelebb a dán partokhoz történt. Nagy forgalmú helyen, a hol a Hamburgból észak felé, továbbá a balti tengerrel nyugat felé, azután a Londonból kelet felé inbuló hajók mind keresztül mennek. Talán a La Manche kivételével alig van tenger, a melylyen annyi hajó járna, mint ezen. A tenger meglehetősen ködös, borongós és szeles, különösen így ősszel, a mikor nem valami kellemes a rajta való utazás. Alig mehet azonban itt el hajó, hogy észre ne vegyék és a tengeren találkozó hajók mindig kiváncsiak egymásra s a kikötőkben azonnal jelentik, ha valami feltűnőt láttak.

Ezért lehetetlen, hogy idegen hadihajók, ha még oly kicsiny torpedó-naszádok is, fedezetlenül cirkálgjanak ezen a tengeren, nem is számítva azt, hogy az ilyen hadihajóknak szemmel való ellátása feltűnés nélkül alig lehetséges, még ha valamelyik állam barátságosan

rejtve tartaná is őket, illetőleg a nyílt tengeren titokban látná is el szénnel.

Térképünk mutatja, hogy mily sűrűn vannak itt egymás mellett a partokon Európa legnagyobb kikötői s elképzelhetjük, milyen forgalom lehet itt s mennyi halászbárka járhatja ezt a halgazdag, nem mély, de hullámjárta tengeret.

Eleve lehetetlennek kell tehát tartani, hogy az orosz flotta valóban japán torpedóhajókat látott volna, még ha az angolokat gyanúsítanák is a hajók rejtvetartásával. Viszont a halászbárkákat rendes körülmények között semmiféle gyakorlati tengerész sem fogja torpedó-naszádoknak nézni s ha a halászbárkák csakugyan szabályszerűen viselkedtek, lehetetlen, hogy az oroszok tévedésből löttek volna rájuk. Az eset okát többféleképp igyekeznek magyarázni s ezek közül nem érdektelen a két következő:

Lehet, hogy a halászbárkák titkos utasítás folytán valami olyant csináltak, a mi az orosz hadihajók előtt méltán keltethette azt a gyanút, hogy álcázott torpedó-naszádokkal van dolguk. Ezzel a hadihajókat lövésre esábították s az angol elérte azt, a minek japán szövetségese érdekében nagyon örül, hogy t. i. a balti flottát huzamosabb ideig feltartóztatta. Ugyanílyen vagy ehhez hasonló módon esetleg feltarthatja még két-három helyen is, mielőtt Kelet-Ázsia vizeire érhetne. Annyi bizonyos, hogy az angolok nem szeretnék, ha a balti flotta hamarjában megérkezne, mert megakadályozhatná a japán sereg élelmezését.

A másik feltevés az, hogy az orosz hajóztisztek közül többen nagyon félnek Makarov sorsától s egy ilyen látszólagos baklövésessel akarják kieroszakolni visszahívásukat.

Legyen azonban bármiképp a dolog, mindenesetre nagyon különös esemény volt a néhány ágyúdörrenés, a melyet sokan retentő zivatartól elöljének jósoltak, — pedig nyugodtán lehetünk: most még nem kerül kenyérfőzésre a dolog a két halálos ellenség közt, majd talán csak a japán háború befejezése után.

Barang.

DIVATLEVÉL.

Az ősz, a természet e nagy elmúlása forrongást, mozgalmat jelent a nők világában. Feltámad a kecses nyári divat örökös ellensége: az őszi. Ezer gondot, sok kiadást jelent ez; előtűnik áll a czélszerű megoldás nagy feladata.

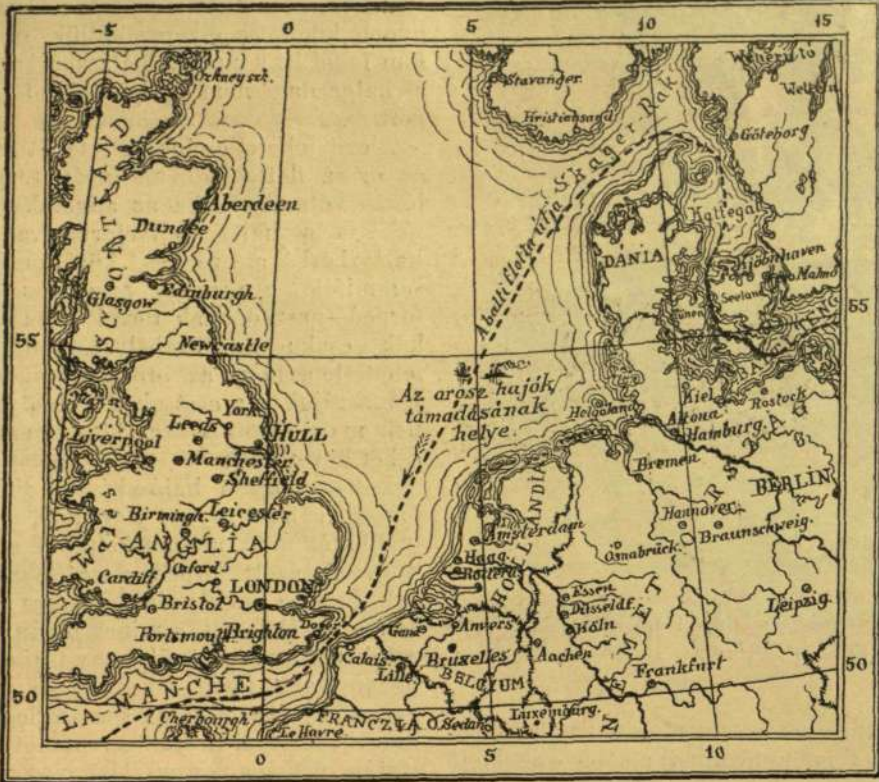
Az eddigi lenge öltözékekkel szemben a komoly elegancia jut érvényre. Mint mindig, ezidén is ez győzedelmeskedik. A már bemutatott őszi és téli szövetek csaknem kivétel nélkül sötét színekben készültek. Mint minden esztendőben, ez idén is első helyre került a fekete szín. Mellette — mint divat-szín — főleg a barna «*trabano*» érvényesül. Azonfelül szép árnyalatokban látjuk a zöld, sötétkék és sötétszürke színeket.

A szövetek minőségét illetőleg még csak most bontakozik ki a divat. Erősen jelölők a selymet és bársonyt, különösen francia részről. Mindennapi viseletnek ez, — különösen a mi viszonyaink közt, — aligha felel meg. Azért erősen előtérbe nyomul a jóval czélszerűbb és ép oly elegáns posztó. Ez már esztendőnk óta általános kedveltségnek örvend és tenger sok változatban készül. Van selyempuha, vékony, tapadó, de van kemény, darócforma és borzas posztó is. Így minden izlés megtalálja a neki megfelelő és a posztó — elérhetően — ez idén is királyja lesz a téli szöveteknek.

A kabátokat illetőleg erősen jelölők a hosszú és teljesen testhez álló szabást. A karesú termetet ennél jobban kevés viselet tünteti ki, de mind a mellett sok szószólója akad a bő szabásnak is. Itt megszólal a kényelemszeretet és keményen érvel a hűséggel szemben. A testhez álló kabát alá feljebb vékony selyembőlűt öthetünk magunkra, kevés redőzettel és dudorral. E szerint ezek alá mindig külön kell öltözni, mert ilyen puritán öltözékben nem jelenhetünk meg minden társaságban. A bő kabát ellenben megengedi, hogy lengébben öltözzünk alája. A két ellentét mellett állandóan érvényesül a nők régi kedvence, a bolero is.

Egyik képünkön bemutatunk kétilyen divatos kabátot. Az egyik kék posztóból szabott, teljesen testhez álló. A vállon keskeny, kék selyemsávkából gallérforma dísz, elől kapesalós helyett ugyanílyen — rézsutasan alkalmazott — selyempántok díszítik. Az ujjon kerek csigákba van csavarva a tulajdon dísz, míg a nyakról hosszú selyemszalagok függnek le.

A másik kabát bő szabással készült. Szövetje ibolyaszín posztó, mely lágy, dús redőzettel takarja

AZ OROSZ BALTI HAJÓHAD TÁMADÁSÁNAK SZINHELYE.

az alakot. A vállakon és az ujjak közelin selyemfonálból bogozott háló, melyről selyemrojtok függnek le. E dísz gallérfarmára szabott, míg a nyaknál kis, violaszín bársonyból készült gallért látunk, apró bársonyokrokkal lekapcsolva. Ezeknek mindegyikében piciny aczélsátt csillag.

Végül még bemutatunk egy rendkívül elegáns őszi ruhát. Szövege finom dohánybarna posztó, eréme-szín kihajtottal és közelítő. Az aljon alul dúsan redőzött fodor, melyet ötszörös tűzéssel szegélyezett ívek tartanak. Ezek az ívek még kétszer megismétlődnek az aljon és rendkívül hatásos, de mindamellét distingváló díszelő szolgál. A bolero rövid, kerekken lezabott. Vállán hármas keskeny fodor, a mely gallért képez. A nyaknál sötét bársony csik szegélyezi. Az ujjak bővek, eréme csipkekézlelkel és posztószegélyekkel, melyeken barna selyemgombok sötétlenek, valamint a bolero szegélyén is. E ruhához fesszes, elől hegyes derék tartozik stűrű csattkapcsolással, s elől dús csipkenyakkendő.

A kalapokat illetőleg azt látjuk, hogy rendkívül díszesek, egynemelyikük veszedelmesen megközelíti a tűlzást is. Karimájuk nagyon széles, többnyire mesésen felcsapott vagy behajtogatott. A fejük, vagy egészen lapos, vagy parányi és magas. Díszük sok szalag, csipke, tok, sőt ép oly sok bársonyvirág is. Egynemelyiken hatalmas rózsák ingadoznak, másikon viszont egész csomókban virít az ibolya, gyöngyvirág. Ezt a tűlzást jóízű nő nem teszi a magáévá, már azért sem, mert ellenkezik a tél jellegével.

A bemutatott ruhák azokból valók, melyeket a *Monasterly* és *Kuzmik* utócai cég főnöke, *Pertik Béla* hozott magával a Páris elsőrangú divatterméiben tett szemleüjéről. Magukon viselik a párisi izlés és párisi elegancia bélyegét. *S-i Bella.*

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A **«Budapesti Szemle»** most megjelent novemberi száma több érdekes és tanulságos munkát közöl. Első helyen *Ferencki Zoltán* Deák Ferenccel írott s közelebb az Akadémia kiadásában megjelenő életrajzi munkájának egy részlete áll, mely a nagy államférfi 1833–36-ban kifejtett országgyűlési követi működését fejteti részletesen. A további közleményekben *Kovács Gábor* befejezi *«Az orosz mir-szervezet történeti fejlődése»* című tanulmányát. *Wolfner Pál* Napoleon Lajosnak, a későbbi császárnak köztársasági elnökségét ismerteti. Ezután szépirodalmi közlemények következnek: *Ouida*, a híres angol írónő *«A Pitti-palotában»* című párbeszéd jelenete, *Kozma Andor «Őszesti fény»* című szép költeménye s *Lernontov «Végrendelet»* című költeménye *Szabó Károly* fordításában. *Herz Miksa* egy rövid cikkben a turkoman és mamlik szultánok alatt Egyiptomban virágzott arab művészetéről értekezik, *Kropff Lajos* John Bowringnak, a magyar irodalom első angol ismertetőjének emlékét idézi fel, *Fenyő Miksa* egy nálunk még alig ismert, de Németországban legújában nagy népszerűsége jutott írójáról, *Franssen G.* szótárról rajzol vázlatos képet. Az *«Írtestő»* ro-

melyet teljesen maga fog írni s egyúttal kiadni is. Célját, melyet e vállallattal el akar érni, így írja körül felhívásában, a közönséghez fordítva:

«Az a vágyam, hogy ne kelljen szétszórnom írásaimat különböző lapok hasábjain; hogy adhassem a közönségnek időről-időre harmonikus formába gyűjtve, hogy megíthessék: tudok-e valamit, melyek-e előre várható-e, hogy eljuttok valahová? Továbbá erős óhajom az is, hogy búcsút mondhassek a tárczairódalomnak, melyben talán nem vagyok az engem illető helyen és irhassak annyit, úgy és olyan formában, a hogy legjobban szeretek és tudok. Hogy ne kelljen sokat írnom s hogy még a keveset is megválogathassam. Hogy ne álljon mögöttem semmiféle alakban a kényszerűség, mely miatt talán olyan írásokat kellene a közönség elé adnom, melyeket magam sem szeretek. S ezért elhatároztam, hogy csináljak egy kis lapot, a melyet havonta egyszer elküldök önöknek. Benne lesz egy havi munkásságom. Vers, próza (nem tárcza), apró följegyzések, továbbá *«Jezabel»* című új regényem folytatásokban. Ez a lap lesz az *«Írások Könyve»*. Arra számva, hogy a mi munkáimban szép és becses volt eddig, benne tökéletesüljön; a mi tévelygés volt, benne jóvátegyem és elfeledtessem. Az *«Írások Könyve»*-nek, minden anyagi eszközök — külső és belső segítség híján, — magam leszek a szerkesztője is, a kiadója is. Örömmel és büszkeséggel tölt el a gondolat, hogy ez egészen az én munkám lesz. A kis könyvben nem lesz sem politika, sem bírálat, sem tudományos esszé-k. Semmi különös, semmi szenzáció, csak egy pár lyrai dal és mese, azok, melyek megírva és senkitől sem ismerve a fiókomban vannak s azok, a melyeket ezután fogok írni. Ez az egész programom. Semmi több. S azért fordulok önökhöz, hogy nekem ebben segítsenek. Úgy érzem, van ehhez egy kis jogom, mert éveken át, irván önöknek dalokat és meséket: jók és kedvesek voltak hozzám. Ezt nemcsak abból érzem, hogy dicsérték, hanem érzem abból is, hogy néha intettek és tanácsoltak is egyet-mást. Mely tanácsokat és intéseket a mennyiben megfogadtam, megfogadnom jó volt és érte hálám és köszönetem szól. Kérem, tegyék lehetővé, hogy befejezhessem vándorlásomat a napilapok tárczaváratában és kelhessek a magam szánására, nem kérve, el sem fogadva egyéb kritikát és útmutatást, mint a mely önkényű jó az önök tetszéséből. A függetlenség, nyugalom és a művészi munka lehetőségét jelenti nekem az önök jó akarata.

Az *«Írások Könyve»* című folyóirat minden hó elsőjén fog megjelenni, deczembertől fogva. Ára füzetenként egy korona; előfizetési ára egy évre 10 korona, negyedévre 3 korona.

Az *«Amatőr»* czímmel közelebb folyóiratot indított *Kohlmann Arthur*, mely a művészi fényképezés ügyét van hivatva szolgálni. Az *«Amatőr»*-nek, mely a budapesti *«Photo Club»*-nak is hivatalos lapja, már a 3-ik száma jelent meg, s mint az előbbieket, ez is sok képpel van illusztrálva jeles amateur fényképezők fölvetélei után, s közleményeiben megtalálják az amatőrök mindazt, a mi a fotográfia terén mint új felfedezés, eljárás, vagy tudnivaló rájuk nézve érdekel bírhat. A valóban hézagpótló, kéthetenként megjelenő újság előfizetési ára negyedévre 3 korona 50 fillér, melynek beküldése után a kiadóhivatal (Budapest, V., Honvéd-utca 10.) bérmentve küldi meg az eddig megjelent számokat is.

«Sztrájk-naptár» czímmel sok humoros rajzzal tarkított adoma gyűjteményt adott ki az *«Urambátyám»* élelapp szerkesztősége, melyben az 1905. évre szóló naptári részen kívül bőségesen kínálkozik a sok szórakoztató, mulattató apróság. A minden könyvkereskedésben megszerezhető könyv ára egy korona.

Vigszínház. A pajkos és nem mindig biztos izlésű francia bohózatok házában, a Vigszínházban október 29-én egy érdekes, naiv és tiszta német színművet tapsolt meg a közönség sok, sűrű könyvezéssel, mely megindultsággal, szinte önmagán is csodálkozva. *«A heidelbergi diákélet»*, *Meyer-Förster* világszerte ismert és ünnepelt életképe hozta meg a becses és maradandó sikert a Vigszínháznak, a nélkül, hogy irodalmi műnek a darab maga becses és maradandó volna. De nem is a komor analízis részére készült, hanem a fiatal szíveknél s amaz öregeknek, kibekén él még saját ifjuságunknak fájó-édes emléke. Egyszerű kis történet az egész. *Károly Henrik* herceget érettségi vizsgálata után elküldik egy évre a gyönyörű Neckár-menti városba, melyről Scheffel énekelté egykor, hogy két folyó mentén nincsen párja. A kis herceg különös társaságban van, dr. Jüttnerrel, az öreg tanárral, a ki maga a természetesség, a szívósság, gyűlöli a ceremóniákat s mélyen megveti az udvari etikettet; és Lutz ural, az udvari lakájjal, a kibekén megcsontosodott a hercegi méltóság s udvari dílyf önérzete. *Károly Henrik* fesztelenül mulat a bursokkal, s boldognak érzi magát, hogy megszabadult az udvari szokások nyugtatótól. De az államminiszter szomoru híradással vet véget a kurta boldogságnak: az uralkodó herceg haladoklik és *Karcsinák* haza kell mennie, hogy uralkodjék. Szegény kis fiu, hogy vonakodik, hogy könyörög, hónapokért, hetekért, végre napokért, de mind hiába, neki uralkodnia kell. És lesz belőle hidegszívű, a formák szerint élő herceg, a ki gyűlöli környezetét s a kit környezete viszont gyű-

ŐSZI POSZTÓRUHA.

löl. Már házasságának napja és szertartása is meg van állapítva, midőn hirt kap diákkori kedveséről, a kis pinczérányról, szomoru hírt: a kiscike azóta mindig sir. És esküvője előtt pár nappal lakájával együtt kirándul Heidelbergbe. De ott vége az egykori diák-kedveltségnek; hajdani cimborái frakban, fesszesen, szónoklással fogadják. A herceg szíve elszorul. Magára marad s akkor jön a kis pinczérány. Forró csókban ölelkeznek össze; ez nem változott meg. És aztán — örökre elválnak. Messziről hallatszik a diákok bus nojtája: *O jerum, jerum, o quae mutatio rerum!* — És ez a kis történet tetszett olyan nagyon és őszintén s még sokszor meg fogja tölni a színházat. A német bursok idegen világa, a német uralkodók még sokkal idegenebb udvari élete érdekelt annyira bennünket? Nem, csak az érzések fájó igazsága s az a kis darab élet, melyet a színpadon megilletőde szemlélünk. Az előadás is kiválóan sikerült. *Tanay Frigyes* közvetlenséggel játszsza a herceget, *Góth Jüttnerje* mély és megható tanulmány, *Hegedus* lakája ép oly mesteri, mint e művés minden alkotása, *Szerémi* rövid epizódjerepében is föltűnik komikai erejével, *Fenyvessy, Győző* jeles típusai a vén diáknak, *Balassa* elegáns és diszkrét miniszter. Női szerep csak egy van benne fontos, a pinczérányé, *Harmat Hedvig* talentumának úde frissességével tette a darab középpontjává. A rendezés *Szilágyi Vilmost* dicséri. Szép este volt, mint a hogy elégedetten szoktak mondogatni az oly ritka estéken, mikor mindenki meg van elégedve, a színház, a közönség, a kritika. (—n—y).

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A **Múzeumok és Könyvtárak országos szövetsége** október 28-ikán tartotta idei közgyűlését *Temesváron* és 30-ikán *Verseczen*. Mind a két város ünnepélyesen fogadta a közgyűlésre ment számos tudóst. A temesvári gyűlésen *Wlassics Gyula* elnökölt, kinek minisztersége alatt alakult ez az országos szövetség.

Temesvár művelt közönsége nagy érdeklődést tanúsított a gyűlés iránt. *Wlassics Gyula* hatásos megnyíló beszédet tartott. Hálával adózott a szövetség megalapítójára, *Széll Kálmán* és az elnöki székben elődje, *Berzeviczy Albert* működésének. Kiemelte azután *Temesvár* magyarságának fontos feladatát, melyet a magyar kultúra érdekében a Délvidéken teljesít. Hazánk nagysága, jövője, fénye, dicsősége lényeges részben attól függ, mennyire leszünk képesek az ország minden részében belterjes kulturális élettel bíró nagy magyar gócpontokat teremteni. Eleven élettel, meghamisítatlan valóssággal kell lennie a magyar kultúra decentralizációjának. A magyar államfenntartó erő itt állja ki a tűzpróbát. Ne csak a politikai intézményektől várjuk a magyar kultúra terjesztését, hanem a magyar fajnak kell a területén kiválónak maradnia és politikai felsőbbeségét kulturális felsőbbeségével kell fentartania.

A díszes közönség lelkes éljenzéssel fogadta a beszédet. *Telbisz Károly*, *Temesvár* polgármestere a város nevében üdvözölte a szövetséget. Majd *Gyalui Farkas dr.* a kolozsvári egyetemi könyvtár őre olvasta fel *Erdélyi Pál dr.*-nek: *«A modern könyvtár építési alapjai»* című tanulmányát. *Eber László dr.* nemzeti muzeumi őr *«Ozari Pipo és az olasz művészet»* címen tartott érdekes előadást. A gyűlés végeztével a tagok megtekintették a múzeum gyűjteményét. Egy órákor *Wlassics* megnyitotta a város nyilvános könyvtárát, majd a püspöki aulaiban tisztelgő iskolai küldöttségeket fogadott. *Desseffy Sándor* püspök a vendégek tiszteletére díszbédet adott. Délután a vendégek megtekintették a város köznevelődési intézményeit. Este az *Arany János-Társaság* irodalmi estét adott és díszelőadás volt a színházban.

A közgyűlés folytatását október 30-ikán *Verseczen* tartották, a hol a magyar tudományos világ képviselői szintén lelkes fogadtatásban részesültek.

Itt *Szalay Imre* miniszteri tanácsos, a Nemzeti Múzeum igazgatója elnökölt és *Milleker Bódog* régész tartott előadást a vattinai őstelepről. — A közgyűlés alkalmából *Berzeviczy* miniszter meglehetően táviratot intézett *Wlassics* Gyulához, mint a szövetség elnökéhez, a ki táviratban válaszolt, a közgyűlés üdvözletét és köszönetét tolmácsolva a nagyarányú támogatásért, melyet a miniszter a nagy czél előmozdításán fáradozik.

A Magyar Tud. Akadémia október 31-iki ülésén, melyen *Kautz Gyula* elnökölt, *Wertheimer Ede* emlékbeszédet mondott *Kronos* Ferenc kancellár, a ki 1902 február 12-ikén hunyt el 67 éves korában, mint a gráci egyetem történelmi tanára, *Kronos* az osztrákok egyik legerősebb történetírója volt s rokonszenvezett a magyarokkal; nyelvünket ismerte s hazánkra vonatkozó kutatásaiban eredeti forrásokat használt. Sőt tanár is volt Magyarországon; 1857-ben a bécsi kormány Kassára küldte ki jogtanárnak és ekkor szerette magyar rokonszenvét. De azért igazi osztrák volt, a ki Magyarországot Ausztria részének tekintette.

A Magyar Történelmi Társulat november 3-án *Thaly Kálmán* elnökölésével tartott ülésén *Vértessy Jenő* olvasott föl a *«Képes Krónika»* irodalmi becséről. Hazai krónikáink közül csupán a *«Képes Krónika»* érdemes arra, már művészi formájánál fogva is, hogy irodalmi emlékeink között tárgyaljuk. Ezután a *II. Rákóczi* Ferenc életrajzának megbírása kiküldött bizottság telt jelentést. A kétezer koronás díjra egyetlen pályamunka érkezett s ez a bizottság egyhangú véleménye szerint nem érdemes

jutalomra. Ezért a választmány elhatározta, hogy *II. Rákóczi* Ferenc életrajzát megbízás útján írta meg.

Magyar Nyelvtudományi Társaság. A még tavaszkor ily czímmel megalakult tudományos társaságnak október 22-ikén volt a tisztikar-választó közgyűlése *Herman Ottó* korolnöksége mellett. A társaság czéjja az alapszabályok szerint a magyar nyelvnek mennél teljesebb tudományos művelése, a nyelvészet eredményeinek népszerűsítése és a közönségben a nyelvtudomány iránt az érdeklődés fölkeltése. A társulat külön folyóiratot ad ki, s ennek megindítására *Semsey Andor*, a tudományok bőkezű pártolója, kétezer koronát ajándékozott. A szervezködő közgyűlés a tisztikart így alakította meg: elnök *Szily Kálmán*, az Akadémia föltökára, alelnök: *Szinnyei József*, titkár és pénztárnok *Tolnai Vilmos*, jegyző és könyvtárnok *Gombocz Zoltán*. Ezután 21 fővárosi és 9 vidéki választmányi tagot választottak. *Szily Kálmán* elnök éljenzés közben foglalta el az elnöki széket s hosszabb beszédében vázolta a társaság czéljait. A társaság még e télen megkezdí működését.

MI UJSÁG?

A király a halottak ünnepére és a konzuli akadémia új palotájának fölavatására október 29-ikén visszatért Bécse. November 5-ikén este azonban ismét Budapesten lesz és két hétiig marad itt. Nov. 2-ikán, halottak napjának reggelén *O Felsője* a kapuzimus-templomba ment, hol a gardián fogadta és lekiráta a sírból. Ha uralkodó Erzsébet királyné és *Rudolf trónörökös*, valamint szüleinek sírboltjánál esendes imát mondott és visszatért a Burgba. A konzuli akadémia záróünnepének ünnepélyes letétele november 3-ikán ment végbe.

A bécsi konzuli akadémia ünnep. A bécsi cs. és kir. konzuli akadémia alapításának százötven esztendeje telt be, s az évfordulóra, november 3-ikára elkészült az intézet új palotája a *Waisenhaus-gasse*-ben, a magyar Pázmány utca mellett. A király az új palota építésére fordította nagy részét ama jövedelemnek, mely a boldogult trónörökös pártfogásában megjelent. *«Az osztrák-magyar monarchia írásban és képben»* című vállalat után származott.

Az akadémián az utóbbi időben a magyar nyelv is a kötelező tantárgyak közé tartozik. A magyar jogot *Thallóczy Lajos* osztályfőnök, magyar történetirő adja elő, magyarul. A tanárok közt van még:

DIVATOS ŐSZI KABÁT ÉS ŐSZI RUHÁK.

FOGÁPOLÓ-SZER
(Elixír, Por és Paszta)
Készítik a
BENCÉSEK
SOULAC-ban.
A. SEGUIN, Bordeaux
JURY-TAG
VERSENYEN KIVÜL
az 1900-iki párisi világiállításán.

Hosszas kísérletezés után sikerült P. BOYER párisi (Boulevard Strassbourg 12.) gyógyszerésznek egy oly gyakorlatias és elismerésre méltó szert föltalálni, melytől a haj egyszerű bedürzsölés után természetes hullámos lesz és hullámosságát 10-12 napig megtartja. Bizonyított dolog, hogy a sütés a hajat rövid idő alatt tönkre teszi, de meg oly sok fáradsággal is jár, hogy igen sok hölgy inkább lemond a sült hajról, minthogy hajat tönkre tegye, vagy pedig naponként órák hosszán süttesse. De legfőbb sikere ezen szernek, mely «Ondulatrice» néven jön for-

galomba, hogy az nem oly kikömlözött, mesterkélten hullámos teszi a hajat, mint a sütővas, hanem mint az itt föltüntetett ábrán is látható, szép lapos, természetes hullámos. Orvosilag felülvizsgálva, teljesen ártalmatlan. Festett hajaknál is használható. Számátlan elismerő-levelel. Egy üveg «Ondulatrice» ára 3 korona. Megrendeléseket utánvétel mellett eszközöl a magyarországi főraktár:

Vanicsek Gyula, 10685

női fodrász, Budapest, IX., Soroksári-utca 16.

Kávé Kévével behozatal. Legjobb, jóízű árúkat kereskedőit.
Bérménte elrámolva utánvétel
Kilo 4/4 10682

Santos, kiválóított . . . fr. 5.35
Salvador, sölt 5.85
Asany Java, sűrű 6.20
Gyöngyková, legün. 6.62
Cuba, kiváló inom. 6.75
Ceylon, kékesöld 7.10
Fortorico, magassim. 7.20
Cuba-gyöngy, legkiv. ún. 7.70

Kemerítő árjegyzék ingyen.
Giovannini és társa
Fiume, postafiók 133. A/6.

Chiral
szépség-alkotó
Képes mindenki legújabb nagy árjegyzékem 900 képpel, melyek mindenem órákat, arany- és ezüstúrkat ábrázolnak eredeti gyári ábrakon.
Órágyári raktár
Max Böhm
órák, Wien, IV., Margaretenstr. 38. P
Cs. kir. Államhivatalnokok szállítója. Üzletalapítás év 1840. Kéztette Páris 1904. Grand Prix és Aranyérem. 10684

Ingeny és bérménte
kapja mindenki legújabb nagy árjegyzékem 900 képpel, melyek mindenem órákat, arany- és ezüstúrkat ábrázolnak eredeti gyári ábrakon.
Órágyári raktár
Max Böhm
órák, Wien, IV., Margaretenstr. 38. P
Cs. kir. Államhivatalnokok szállítója. Üzletalapítás év 1840. Kéztette Páris 1904. Grand Prix és Aranyérem. 10684

SZÉP
mellékreszet kaphat mindenki kinek nagy ismeretisége van. Tisztelesség, könyvelés foglalkozás. Kijelje be címét U. 13. alatt a következő címre: Annoncen Bureau des Merkur. Mannheim, Baden. Postafiók 351.

Villamfelszerelési vállalat.
10608

Villamos világítás és motorok, telefon, házi-sürgöny és villámhárítók szakszerű berendezését a biztonsági szabályok szerint eszközöli.
Id. RIEDER OTTO
BUDAPEST, IV., Irányi-utca 20. sz. (Király-bazár.)

Tornaszser
egy a hadsereg, mint iskolák részére készen vagy megrendelés szerint kapható
Lopos Gyula
tornaszser-készítőnél
Budapest, III. ker., Zsigmond-u. 102.
Árjegyzék kívánatra megküldeték. 10690

Alkalmi vétel
32 db csak 6 frt.
Legszebb ajándékok bérménte készíttetem, melyek a következők: 6 db legl. gloria-ezüst étkezőkanál
6 * gloria-ezüst villa
6 * gloria-ezüst asztali kés-öntött acélpengével
12 * gloria-ezüst kávé-kanál
1 * gloria-ezüst tejmerő
1 * gloria-ezüst levesmerő-kanál 10678

32 db összesen csak 6 frt.
minden új, finoman fényezésű. Ezeknek az ára ezelőtt 3-azor akkora volt, és most a nagy készletek eladása folytán csak 6 frt-ért megájtunk. Át megájtunk a fehér fém, melynek változtatásáról kezeskedve lesz és ezért legjobban pótolja a drága valódi ezüstöt.
Hogy ennek valódiságáról mindenki meggyőződhesse, kötelezem magamat, kívánatra a pénz azonnal levonás nélkül visszaidni, ha az áru nem felel meg. A szétküldést csak utánvét vagy az összeg előzetes beklüldése mellett eszközöli.
LATEINER LEÓ gyári raktára
Wien, I/28., Wollzeile 31.

5 koronáért
küldök 4/4 kgr. (kb. 50 db.) a sajtólandál kevéssé megsórtított krom, enyhe 10672
pipereszappant
rózsá, lilomlé, orpóna, ibolya, rezeda, faszín és gyöngyvirágú szépen deszevalogatóva. A pénz előzetes megküldése esetén, vagy utánvétel küldi.
KANN IGNACZ
Wien, II., Castelleigasse 4.

+ Soványság +
Nagy telt testűeknek a D. Franz Ekmann & Co. Berlin csoport Állam. Aranyéremmel kitüntetve Páris 1900. Hygiene-kilátás és Hamburg 1901. 6-8 hbt alatti kávé 30 fontnyi gyapzókészítés kezes. Orvosi rem. szerű. Szépség- és tisztító. Nem szélkeg. Szépség- és tisztító. Nem szélkeg. Szépség- és tisztító. Nem szélkeg.
TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszerész,
Budapest, 18. Király-u. 12

HASZNÁLJON
KERPEL KÉZFINOMÍTÓ FOLYADÉKOT
A KEZET 3 NAPALATT BARSÓNYSIMÁVÁ ÉS HÖFÉHÉRRÉ TESZI.
1üveg 90 fillér. 4üveg rendelésnél franko.
KERPEL GYÓGYTÁR
BUDAPEST, LIPÓT-KÖRÜT 28

ÉLŐVIRÁGOK
csokrok, koszorúk kaphatók
PÁSZTORY M.
élővirágkereskedésében.
Budapest, VIII., Nemzetisínház.
Képes árjegyzék ingyen és bérménte. 10613

6 havi próbára!
3 havi hitel! Teljesen ingyen!
Csak 2 frt 25
láncos és tokkal együtt.
és más reklámra világhíreszt ezé- gem óráinak ajánlására nincsen szükség. Már évek óta küldöm magánvevőim teljes megelégedésére valódi amerikai antimágnés

System Roskopf Patent-horgony remontoir-óráimat 99. számú ólomzárral
fekete imit. acél vagy nikkelt tokban, Patent-Email számlappal, 36 óráig járó, pontosan igazított, 3 évi irasbeli jótállással, szarvasbőr tokban, nikkelt lánc és függővel 2 frt 25 árban, 3 drb 6 frt 50, 6 drb 12 frt 50. Ugyanaz dupla fedéllel 3 frt 50. Oleso System Roskopf-órák ólomzár nélkül, mint azok mindenütt kis órásk és kereskedők által eladatnak, 1 frt 75. Pénz vissza! vagy beszerelés rongtalan állapotban 6 hónapon belül megengedve. Szétküldés utánv. vagy a pénz előleges beklüldése ellenében 10675

KONRÁD JÁNOS első órágyár által,
Brüx 1138. sz. (Csehország). 10675
Cs. és kir. felesek becsü. Kitüntetve a cs. kir. osztrák birodalmi sással, arany és ezüst kiállítási érmekkel és 100,000 elismerő-levelel a világ minden tájáról.
Gazdagon illusztrált árjegyzékek 600-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérménte küldetnek.

Van szerencsém a tisztelt közönséggel és nagyrabecsült vevőimmel tudatni, hogy
Kleinoscheg Testv.
csász. és kir. udv. szállítók
budafoki pezsgő pinczéinek

főraktárát
átvettem.
Beesés megrendeléseiket kérve 10801
kittinó tisztelttel

Kintzly Gyula
fűszer- és csemégekerekedés
Budapest, Fürdő-utca 4.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.
KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros. 10669
Os. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.
Központi viz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.
Tervek, költségvetések, földelmli előirányzatok gyorsan készíttetnek.

BELICZAY BÉLA
mézeskalácsos és viaszgyertya-öntő
Budapest, VII., Csányi-utca 3. szám, saját házában.
TELEFON 29-05. 10108
Raktárában kapható saját készítményű finom mézeskalács, fehér és diszített viaszgyertya, méz, fehér és sárga viasz, legjobb minőségű viaszmasz kicsinyben és nagyban.

KIRNER JÓZSEF os. és kir. udv. puskműves, az olasz király ő felségének udvari szállítója,
BUDAPESTEN raktára: IV., Bécsi-utca 2., gyára Róza-utca 7.
Dícs. ellátott raktár legújabb szerkezettű kettős vadász-tegyverekből, golyógyverek, amerikai Winchester seretes ismétlő tegeverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyek jóságáért kezeskedik. (Alapított 1808. évben.)

PARÁDI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA
GÖRÖG ISTVÁN
BUDAPEST
M. ker. Kossuth Lajos utca 15. sz.
Nagy választék mindenféle üvegekben.
Asztali készletek stb.
Igen jutányos árakon.

DAVID KÁROLY ÉS FIA Telefon szám 41-28.
Sürgönyestm Cartonage.
doboz-papíraru és szab. fémkapocsgyára
Budapest, I., Mészáros-utca 38. 10651
Gyár: Papírtányért, bonbonet és jardinet-dobozokat. Sajtolt kerek dobozokat, légmentesen elszártható összehajtható dobozokat pilyák köbgyapot, stb. csomagolásra. Híntődobozok, valamint hústott lomos-oszvek tejszém szerinti nagyságban. Teásdobozok 1/4 kgr. tól 10 kgr.-ig, valamint 6, 10 és 20 filléres tea csomagolásokhoz. Szekrénycsipke és köpölő papír legújabb stin és kivágásban.
Allandó kiállítás a fenti cikkekkel a városi iparszernokban megtekinthető.

Rozsnyay
vasas china bora.
A Rozsnyay-féle vasas china bora egyike a legértékesebb és leghatásosabb gyógyboroknak. Magyar édes borral készítve, a külföldi készítményekkel nemcsak kiállítja a versenyt, hanem azokat felül is mulja. Versenyeknek különösen ajánlható.
Számos elismerő nyilatkozatok.
Több kórházban van alkalmazva.
9413

A most befejezett 14-ik magy. kir. szab. osztályorsjáték huzása alkalmával számos nagyobb nyereséményen kívül még a
600,000 korona
nagy jutalmat is nálam nyerték a 4 negyedben eladott 98924. számú sorsjeggyel.
A most kezdődő XV-ik osztályorsjáték legnagyobb nyeresémény esetleg 10685

1.000,000 korona
I-ső osztályához ajánlok eredeti sorsjegyeket:
Egy nyolczad kor. 1.50 | Egy fél kor. 6.—
Egy negyed « 3.— | Egy egész « 12.—
Szíves megrendeléseket ezen lapra való hivatkozással mielőbb kérek, minthogy a készlet igen csekély.

SCHULZE VILMOS
bankháza,
BUDAPEST, Régi posta-utca 6. sz.

HIRDETMEÉNY.
Ezennel közhíré tétetik, hogy miután a Magyar Királyi Pénzügyminiszterium ellenőrző közege a Magy. Kir. Szab. Osztályorsjáték (XV. sorsjáték) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főúrsútnak árusítás véget kiadattak.
A Magy. Kir. Szab. Osztályorsjáték Sorsolási Terve.
Tizenötödik Sorsjáték. 110,000 sorsjegy 55,000 nyeresémény.

Első osztály		Második osztály		Harmadik osztály	
Betét 12 korona		Betét 20 korona		Betét 32 korona	
Huzás:		Huzás:		Huzás:	
1904 november 24. és 25.		1904 december 20. és 21.		1905 január 17., 18. és 19.	
Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona
1 á	60000	1 á	70000	1 á	80000
1 á	20000	1 á	25000	1 á	30000
1 á	10000	1 á	10000	1 á	20000
1 á	5000	1 á	5000	1 á	15000
3 á	2000	3 á	3000	3 á	10000
5 á	1000	5 á	2000	5 á	5000
8 á	500	8 á	1000	8 á	2000
30 á	300	20 á	500	10 á	1000
100 á	100	110 á	300	120 á	500
3350 á	40	4350 á	80	4850 á	130
3500 nyer. Kor. 263000		4500 nyer. Kor. 523000		5000 nyer. Kor. 916500	

Negyedik osztály		Ötödik osztály		Hatodik osztály	
Betét 40 korona		Betét 32 korona		Betét 24 korona	
Huzás:		Huzás:		Huzás:	
1905 február 14., 15. és 16.		1905 március 7. és 8.		1905 márc. 29-30 apr. 29-ig.	
Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona	Legnagyobb nyeresémény szerencsés esetben	
1 á	90000	1 á	100000	1.000,000 (Egy millió)	
1 á	30000	1 á	30000		
1 á	20000	1 á	20000		
1 á	15000	1 á	15000		
3 á	10000	3 á	10000		
5 á	5000	5 á	5000		
8 á	2000	8 á	2000		
10 á	1000	10 á	1000		
120 á	500	120 á	500		
4850 á	170	3850 á	200		
5000 nyer. Kor. 1120500		4000 nyer. Kor. 1076000			

Az I. osztály huzása 1904 november 24. és 25-én tartatik meg. A huzások a Magyar kir. Állami ellenőrző hatóság és királyi közegegyző jelenlétében, nyilvánosan történnék a huzási teremben (IV., Eakü-tér, bejárat a Duna-utca felől). — Sorsjegyek a M. Kir. Szab. Osztályorsjáték feladományi árusítónál kaphatók.
Budapest, 1904. évi október hó 30-án.
Magyar Királyi Szabad. Osztályorsjáték Igazgatósága.
Tolnay. Hazay.

Császárfürdő
BUDAPESTEN
téli és nyári gyógyhely.

Elsőrangú. E kénesvízű gyógyfürdő páratlan, gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdőkkel pompás ásványvíz uszodákkal, hő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

**Testesség,
Kövértesség.**

Hogy nyúlánkká legyünk a nélkül, hogy az egészségünknek ártson, használjuk a **Pilules Apollo-t**, mely tengeri növények alapján van előállítva és parisi orvosok által jóváhagyva.

E könnyen betartható gyógykezelés elhajtja a túlságos embonpoint csalhatlanul és biztosítja rövid idő alatt a kövértesség gyógyulását mind a két nemnél.

Ez a titka minden elegáns hölgynek, ki nyúlánk és fiatalos alakját megakarja őrizni. Egy tégvecsze ára utasissal együtt K 6.45 bérmentve, utánvéttel K 6.75.

J. Ratié, Pharmicien, 5, Passage Verdeau, Paris (9e).

Raktár Berlinben: **B. Hadra, gyógyszerész, Spandauerstrasse 77.**

Ausztria-Magyarországban: **Török József gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12.**

Cs. és kir. kizár. szabadalmazott

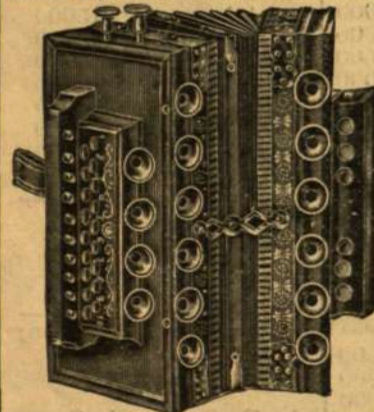
**világító-kályha-gyár
Krén I.**

Székesfehérvár.
A jelenkor legjobb kályhái.

Kívánatra küldök ingyen és bérmentve képes árjegyzéket.

30 napi megtekintésre,

árjegyzékem feltételei szerint, tehát kockázat nélkül küldöm utánvétellel a „Népszerű harmonikák” 603. sz., hogy mindeki annak felmúlhatatlanságáról meggyőződést szerezhessen. Ezen harmonikának nemcsak a billentyűk, de a mély hangok és légszelepek részére is szavatolt előérhetlen pergatóllal vannak, továbbá 10 billentyű, 2 register, dupla hangolás, 48 hang, 3 sor trombita, mahagoni színben fenyvezve, fekete lécezet, színes szélekkel, nikkelveret, dupla fúvóval, fémsarokvédővel. Nagysága 31 x 15 cm. Darabja 4 Ft. Önképzőiskola minden harmonikához ingyen. Ocsóbb és kisebb harmonikák a harmonika-játszás megtanulására, főleg gyermekek részére, 1 ft 80, 2—2.20, 2.40, finomabb harmonikák 4 ft 30, 5—, 6—, 7—, 8— árjegyzékemből választhatók. Harmonikáimra zsinórcsák, vámköltések, mert minden darab esztergályi készítmény. Kérem azt figyelembe venni. Nincsen kockázat! Bocsorolás megengedő vagy a pénz vissza. Szétküldés utánvétellel az érczegeyi hangszer-kivitteli cég által.

Konrad János Brűx 1140. sz. (Osehország).
Nagy és gazdagon illusztrált árjegyzék 800-nál több ábrával kívánatra ingyen és bérmentve. 10674

Ha szép akar lenni,

Végh névelő állított Angyal-örömet nyerni, mely egy tökély elfogyasztása után eltűntet széplő megfoltot, pattanást, himlőhelyet, miteszert, orrvérzést, korosabb hölgyeknek kismisítő a ráncokat, máskül megakadályozza a vesztést. A kinek tiszta arca van és jótádon használja a VEGH-féle

ANGYAL-CRÉMET,
az biztosítva van minden arczisztítás ellen. Egy tégely 1 koronára kapható az „Angyal” gyógyszer-tárban Szolnok, Laktanya-körút.

Továbbá Török József gyógyszerészhöz, Budapest, Király-u. 12 és minden gyógyszerészhöz.

Hogy hívják?

Minden ember életében voltak és vannak pillanatok, mikor szerencsét, boldogságot megálpihatná! Talán a neve melletti osztályorsjegyszám egy nagyobb nyereleményvel lesz kihuzva már a legközelebbi húzásokon! Tegen szerencse-kísérletet az itt közölt névsorban levő neve melletti számmal, mely csakis

Kiss Károly és Társa bankházában
Budapest, Erzsébet-körut 19

KISS szerencséje NAGY!

Adél	8262	Fülop	90657	Márton	106090
Adolf	21515	Gábor	105995	Matild	19051
Adorján	79843	Gáspár	106063	Matyás	108062
Ágnes	102198	Géza	106098	Mici	102189
Alajos	8200	Gizella	107242	Mihály	29379
Albert	68733	Gusztáv	108071	Miklós	58116
Alfréd	8392	György	24757	Miksa	775
Ákos	106074	Gyula	84611	Mór	102213
Amália	54433	Hedwig	29166	Nándor	22249
Andor	9859	Henrik	39765	Nánthán	68023
András	105989	Hermann	739	Nelli	8372
Anna	23107	Hermína	93668	Norbert	86334
Antal	107239	Hugó	22175	Olga	79842
Antónia	108054	Ibolyka	94247	Oszkár	105977
Aranka	108066	Ida	8267	Ottó	106067
Ármin	89998	Ignác	90813	Ódon	109453
Arnold	32063	Ilka	32057	Pál	108053
Árpád	102708	Illés	73387	Paula	108076
Artur	9811	Ilona	105999	Péter	72798
Bálint	94232	Imre	108989	Piroska	10497
Béla	8393	Iren	106064	Regina	29400
Beenedek	68726	István	107243	Rezső	56826
Bernát	79323	Izabella	10859	Richárd	792
Berta	9661	Iván	108073	Róbert	102194
Borbála	90724	Jakab	29179	Rudolf	22248
Boriska	106059	János	102187	Rudolf	8273
Cecília	102268	Janka	52619	Sámmel	89197
Cézár	23124	Jenő	50634	Sándor	652
Dániel	84906	Jólan	22200	Sári	68824
Dávid	108067	József	79350	Sarolta	79846
Dénes	89990	Julia	103950	Szeréna	105982
Dezso	33848	Kálmán	9836	Szidónia	87008
Döme	4958	Károly	90756	Simon	106054
Éde	108414	Katalin	10731	Tamás	107238
Elek	102200	Kelemen	26580	Teodor	72957
Elemér	13170	Klára	106065	Teréz	102195
Eleonora	68740	Klotild	107249	Tibor	29458
Elvira	96067	Kornél	108075	Tivadár	57209
Emil	103944	Kristóf	108084	Valentin	795
Emma	86363	Lajos	82603	Valéria	94223
Endre	106060	László	102188	Vendél	22249
Ernő	106096	Laura	90674	Vidór	68728
Erzsébet	23143	Lenke	102192	Viktor	78470
Eszter	84908	Leó	52620	Vilma	86339
Etel	108057	Lipót	99840	Vilmos	90772
Éva	8534	Lőrincz	89190	Vinceze	8100
Farkas	91940	Lujza	607	Zoltán	108090
Ferdinand	4959	Magdolna	68750	Zseni	87009
Ferenéz	52617	Malvin	78302	Zsigmond	39566
Franciska	108078	Margit	103931	Zsigmond	93378
Frida	8256	Mária	86717	Zsófia	84233
Frigyes	78232	Mártha	39500	Zzuzsanna	90798

KISS szerencséje NAGY!

A XV. sorsjáték első osztályának húzása már november 24. és 25-én lesz.

Az I. oszt. 1/8 = K 1.50, 1/4 = K 3.—, sorsjegyek árai: 1/2 = K 6.—, 1/1 = K 12.—.

KISS KÁROLY ÉS TÁRSA

a magyar kir. szab. osztályorsjáték főelárúsító helye
Budapest, Erzsébet-körut 19.

Alapított 1837-ben.
SZABÓ LAJOS
szűcsmester

BUDAPEST,
Koronaherceg-utca 17.
Ajánlja a n. é. hölgyközönségnek
SEALSKIN, 10676
SKUNKS,
CHINCHILLA,
NYUSZT stb.
gallérok, Collierek és karmantyukban dusan felszerelt raktárát.

A nagy krach!

New-York és Londonban legutóbb történt nagy bukások nem kímélték meg az európai szárazföldet sem a azért egy nagy esztendő indította érebe magát, hogy az egész készletet csak a munká-erő egy kis kárpótlása ellenében eladja. En fel vagyok hatalmasra eszt megbiást teljentesi, miért is csupán 6 frt 60 krót kúdoon a k-velző tárgyakat:
6 db legúj. asztalkést val. ang. pengével,
6 amer. szabad. esztüstvillát egy ábból,
6 angol. ovókannalat,
12 . . . . . kávésannalat,
1 . . . . . levesmerőkanalat,
1 . . . . . tejmerőkanalat,
6 angol Victoria alsó-tálcát.
2 . . . . . pompás asztali-gyertyatartót,
1 . . . . . tászkórót,
1 . . . . . igen hatáson csukorszót,
42 db összesen csak 6 frt 60 kr.
Az összes fenti 42 tárgy ezalót 40 frtba került és most ezen minimális árt, 6 frt 60 krért. kaphatók. Az amerikai szab. ezüst egy teljesen fehér fém, mely ezüst színt 55 éven át megtartja, miért a jót-álva lesz. Legjobb bizonyítékul, hogy ezen hirdetés nem család-é ezüstet nyilvánosan kötelezem magamul. Kifogás nélkül, mindenkinél, a kinek az áru meg nem felel a pmtt visszazármartani. Senki ne mulassza el a kedvező alkalmat ezen remek garnitúrát megszerezni, a mely különösen ajánlatos jobb hártársóknál és gyönyör.

menyegzői és alkalmi ajándécul.
Kapható csak **HIRSCHBERG A-nál**
szabadalmazott amerikai ezüstkivitteli áruház Bécs, II., Rembrandt-strasse 19/b.
Szétküldés a vidékre utánvétellel, vagy az összes előlegek beküldés mellett. Tisztító-por hozzá 10 kr. Csúsz az itt látható véd-jegygyel valódi. (Egészégi érc.)
Kívonat az elismerő levelekből:
A küldeményt vettem, nagyon meg vagyok elé-gve, kérek meg egy küldeményt 6 frt 60 krért. Kolozsvár. Bámfy báróné é. ex.
A küldeményt megkaptam, nagyon megfelel. Gád, 1898 szept. 1. Chotek Gúdenus G. grófné.
A készletet megkaptam, igen meg vagyok elé-gve. Budapest, II., Pótczka 7. Paikeri Alois dr. cs. és kir. katoná-orvos, stb. stb.
Tisztelettel felkérem a hirdetésbe ártalmat már két napon megrendelt evészközöket postafordultával újonnan megkúdoon. Kereszt Sándor, főszolgabíró. Krasó Székény-m. Bozicza

06 Párisi világhájlítás Grand Prix 1900.
KWIZDA FERENCZ JÁNOS
cs. és kir. osztrák-magyar, kir. román és bolgár hercz. udv. szűltő, kerületi gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett.

KWIZDA-féle Restitutions-fluid

csász. és kir. szabadalmazott mosóvíz lovak számára. Egy üveg ára 2 kor. 80 fill.
40 é óta az udvari istállókban, a katonaság és magánosok nagyobb istállókban használatban van nagyobb elő- és utó-erősítől, inak ne-revségénél stb. az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat. 10680
Kwizda-féle Restitutions-fluid csak a mellékelt véd-jegygyel valódi. Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve. Főrak-tár: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12., Andrássy-út 28.

Kováts Béla

keszgyártó Budapest, V., Id-pót-körut 3.
Ajánlja újonnan be-rendezett modern hintó raktárát.
Alapított 1886. Képes árjegyzék bérmentve

**MATTONI-FÉLE
GISSHUBLER**
TÉRTMÉSZTÉS
SAVANYU-KÚT

VASÁRNAPI UJSÁG

46. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, NOVEMBER 13.

EGY ISMERETLEN KUCPECZKY-KÉP.

Az elmúlt nyáron, külföldi utazása közben Deutsch Antal, a „Pester Lloyd” egyik szerkesztője, Luzernben egy eddig teljesen ismeretlen festményt fedezett fel, mely Kupeczky János műve s a mester saját arczképét ábrázolja. Deutsch Antal, kinek Bajza-utcazi lakásán a szép és értékes festmények és becses iparművészeti tárgyak egész gyűjteménye látható, rögtön felismerte az újonnan felfedezett festmény hcsét s azt megvásárolta.

Mikor a szép képet itt Budapestben szemügyre vettem, nekem, ki annak idején sokat foglalkoztam az idegenbe szakadt magyar származású mesterrel s életrajzát könyvben meg is írtam, nagy örömet okozott, mert első pillanatban tisztában voltam vele, hogy nemcsak egy eddig ismeretlen képpel állok szemben, hanem azzal is, hogy a kép Kupeczky János olyan korszakából való, melyből a képét eddig nem is ismertük. Kupeczky ugyanis, ki 1667-ben született a pozsonymegyeyi Bazinban, mint 16 éves fiú szökött meg a szűlöi háztól s vandorlásai-ban Holicon ismerkedett meg Klaus luzerni festővel, ki magával vitte Bécsbe, hol három évig maradt, majd onnét Olaszországba ment. Itt 22 évet töltött s midőn Rómából Velenczébe költözött, itt érte Liechtenstein Ádám herczog meghívása, mely őt Bécsbe szólította, hol VI. Károly császár (III. Károly magyar király) udvari festője lett.

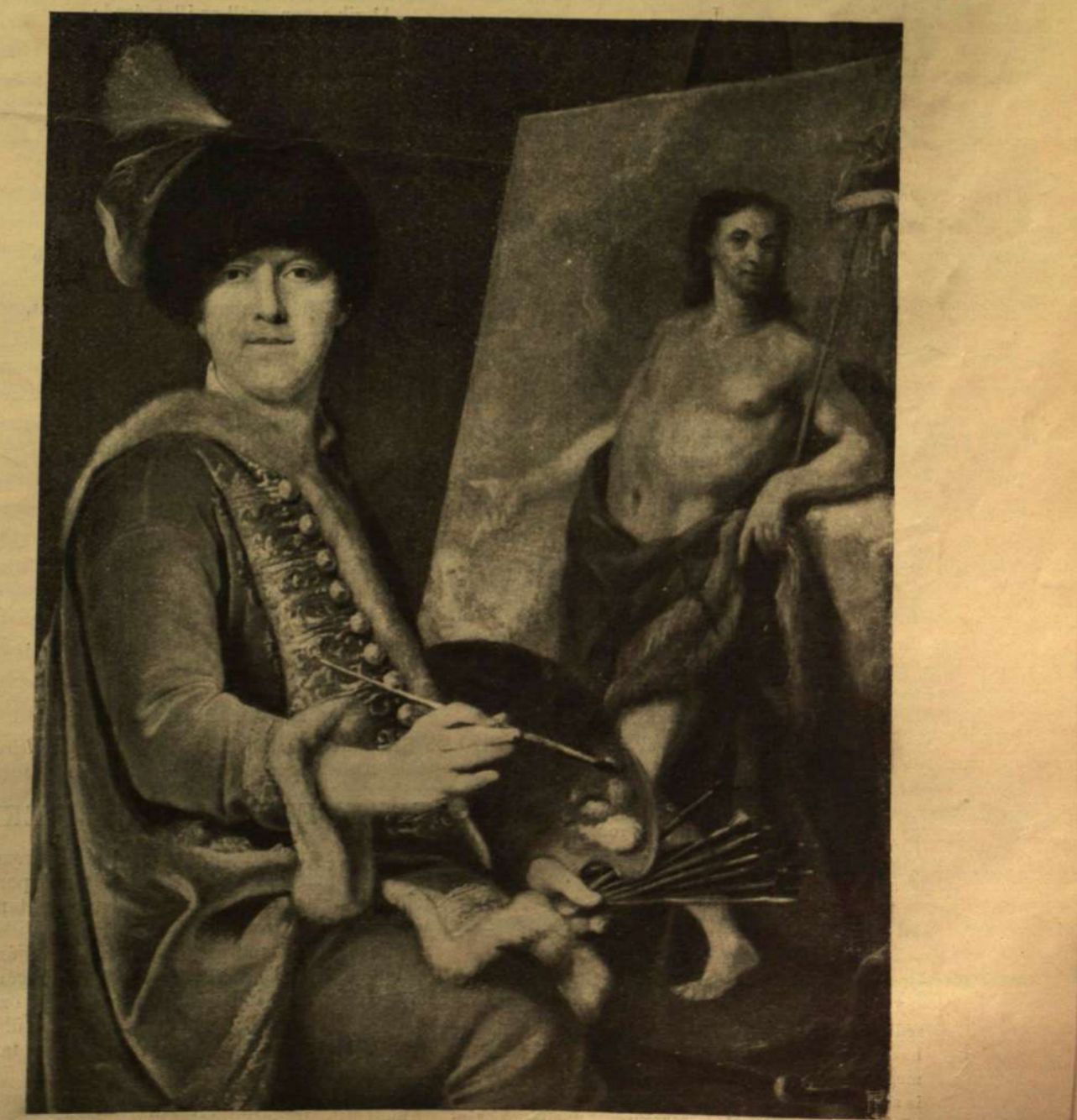
Eddig Kupeczky János életét és művészi munkásságát csak azokból a feljegyzésekből ismerjük, melyeket Kupeczky római időzése alkalmával a művész elbeszélése alapján írt meg a zürichi Füssli, valamint Kupeczky bécsi elbeszéléseiből. Hozzávetőleg tudjuk, hogy Kupeczkyt milyen balsiker érte Velenczében, milyen küzdelmes élete volt Rómában, hogyan tudott később mégis boldogulni a pápák városában, s merre utazgatott. A pusztá hiradás szolgált a történeti kutatás alapjául. Festménye azonban ebből a korból ismeretes nem volt, ekkori képei elkallódtak.

Mint művészt és embert csak Bécsben ismerjük meg igazán. A művész alakja, egyénisége közelebb áll hozzánk ebben a korban, később Nürnbergben készített festményei is ismeretesek, s így a reális megbíralás alapjául szolgálnak. Füssli följegyzéseiből megtudjuk, hogy mikor Kupeczky Rómában sikereket aratott, s

6 császári követ számára képeket festett, ezek a képek annyira megtetszettek az akkor ott idözött Sobiesky Sándor herczegnek, hogy Kupeczky Jánost szolgálatába vette, s a művész ez időben kizárólag csakis a herczegnek festett két esztendeig. Sobiesky Sándor herczeg III. János (Sobiesky) lengyel királynak volt a fia, s mint trónkövetelő Rómában akarta jogait érvényesi-

teni, de miután végre lépései sikertelenségét belátta, meghasonlott önmagával és a világgal, kolostorba vonult vissza s mint kapuczinus barát halt meg 1714-ben.

Ebből a korból származik Kupeczky János saját arczképe, mely a művész lengyel nemzeti viseletben ábrázolja s melynek szerencsés tulajdonosa Deutsch Antal. Ismeretes, hogy

KUCPECZKY JÁNOS SAJÁT ARCKÉPE. — Most felfedezett festménye után.